

NÉGY ÉVTIZED A KÖRÖSIBEN

1949
–
1989

NÉGY
ÉVTIZED
A KÖRÖSIBEN
1949–1989

NÉGY
ÉVTIZED
A KÖRÖSIBEN
1949–1989

A KÖRÖSI ÁLLAMI GAZDASÁG
TÖRTÉNETE

GYOMAENDRÓD, 1989

ÍRTA
HORNOK ERNŐ

LEKTORÁLTA
DR. MENTÉNYI MIKLÓS

ELŐSZÓ

Negyven év a történelmi távlatokat nézve csak röpke pillanat, egy tisztes emberi korra vonatkoztatva is maximum egy fél emberöltő, de az ember életében általában több mint az aktív munkában eltöltött évek száma.

A gazdaság életében az elmúlt negyven év az egész életet, a történelmet, a múltat és remélhetőleg a jövőt is jelenti. Az itt dolgozó embereknek a munkát, a változást, a küszködést, a harcot jelenti, de jelenti egyben az életet, a kenyeret, a jövőt, a boldogságot és a fiatalságot is.

Jelenünket meg kell érteni, ehhez meg kell ismerni múltunkat s talán így bontakozhat ki a jövőnk is. A magyar mezőgazdaságban négy évtized jelentős változásokat hozott, ezen változások történelmi szerepet is hoztak magukkal, a nagyüzemi gazdálkodás kialakulása, hit az összefogás és közösség erejében.

Az ötvenes évek az alakulás, a szerveződés, a hatvanas évek a megszilárdulás, a hetvenes évek a fejlődés és igazi nagyüzemi gazdálkodás megalapozása és kialakítása, a nyolcvanas évek a változás és az előrelépés éveit voltak. A gazdaság életében a felemelkedés mellett voltak mély pontok is, veszteséges évek, meggondolatlan, ráerőszakolt beruházás, szerkezetváltás, megalapozatlan elvárások, de összességében, folyamatában felfelé ívelő szakasz volt ez a négy évtized.

A Körösi Állami Gazdaság 500–600 embernek adott munkát, néha keserves, de mégis csak kenyeret és a mindenkori jelent biztosította, napjainkban a változó helyzet ellenére és remélhetőleg jövőt az itt dolgozó embereknek, kollektívának.

5

Gyomaendrőd, 1989. június 23.

Dr. Dávid Imre
igazgató

A termelőségvetkezetek mellett a szocialista mezőgazdaság másik nagyüzemi rendszerét az állami gazdaságok képezik. Az állami gazdaságok állami tulajdonon alapuló alkalmazotti viszonyban álló dolgozókkal termelő nagyüzemek. Hazánkban a felszabadulás előtt is voltak állami költségvetésből gazdálkodók, úgynevezett kincstári nagybirtokok. Ezek közül Bábolna, Kompolt, Kisbér, megyénkben Mezőhegyes országosan is ismertek voltak. Az állami birtokok akkor, mintegy 35–40 ezer hektár területen gazdálkodtak. Kétségtelen, hogy termelési színvonaluk magasabb volt, mint a földesúri, egyházi birtokoké, ám fejlődésük üteme a kor társadalmi, gazdasági helyzetének korlátait is magán viselte.

Az állami gazdaságok eddigi négy évtizede ugyan egy folyamatosan felfelé ívelő fejlődési szakasz volt, de különböző időszakokban más és más célt, feladatot állítottak eléjük, s ily módon történetük is több szakaszra osztható – írja Klenczner András, *Az állami gazdaságok Magyarországon* című könyv előszavában: „Az első szakasz a negyvenes évek végétől az ötvenes évek közepéig tartott, és tulajdonképpen az állami gazdaságok megalakulását, majd kialakulását jelentette. Az állami gazdaságok a korábbi nagybirtokokból megmaradt területeken, a termelőségvetkezeti szervezés során elhagyott földeken és néhány korábbi ménesbirtokból alakultak. Szinte az időszak végéig tartó területnövekedés, az ezzel együtt járó és sokszor felesleges átszervezések állandóan mozgásban tartották az egyes gazdaságok területét is, a gazdaságok számát is és az egész szektort is. Ez az időszak volt tulajdonképpen a „vállalattá” szervezés időszaka. Ebben a szakaszban, főleg az első években az állami gazdaságok – sok okból kifolyólag – még nem voltak képesek eleget tenni az akkor eléjük tűzött fontos feladatnak, hogy bizonyítsák a nagyüzem fölényét a kisparaszti gazdálkodással szemben. Még az időszak végefelé is csak részlegesen feleltek meg e fontos célkitűzésnek.

A második szakaszt a „megszilárdulásnak” nevezhetjük. Viszonylag rövid időszak volt ez a szakasz, amely a hatvanas évek végéig tartott. Agrárpolitikai előrelátás és bölcsesség révén lelassult, majd megszűnt a folyamatos területnövekedés. Megnőtt az akkori időszakban kapható

termelési eszközök állománya, és a munkákat már többé-kevésbé időben el tudták végezni a gazdaságok. A régi nagybirtoktól örökölt termelési-termesztési technológiával és a gyarapodó eszközállománnyal főleg azokban az ágazatokban érték el fejlődést, magasabb szintet, amelyek korábban a nagybirtokon is eredményesek voltak.

A gazdaságok számában és területében lelassult mozgás megkönnyítette a gazdaságok szervezetének megszilárdítását és a belső szervezet kiépítését. A példamutató szerep teljesítésére egyre sikeresebbnek bizonyult, ami a mezőgazdaság soron következő szocialista átszervezését nagyban segítette. Emellett jelentősen nőtt az állami gazdaságok árutermelése.

A következő időszakban – amely a hatvanas évtizedet jelenti – még mindig elsősorban mennyiségi termelésnövelés a cél, és e cél elérésére megkezdődik a nagyüzemi termelési technológiák, az állattenyésztési teleprendszerek kialakítása. Elkezdődik – főleg területi centralizáció révén – a koncentrációs folyamat, megindult a szakosodás és az iparszerű termelés alapjainak lerakása. Talán még ezeknél is fontosabb, hogy ennek az időszaknak az elején végbemegy a mezőgazdaság szocialista átszervezése. Az állami gazdaságok jelentős személyi, anyagi és szervezési segítséget adtak az alakuló szövetkezeteknek, és igen tekintélyes részt vállaltak az akkori „kettős feladat” eredményes megoldásában.

Hosszú idő – több mint másfél évtized – kellett ahhoz, hogy a mezőgazdaság korszerű műszaki bázisának megteremtésével – a gépesítés növekedésével a műtrágyák, vegyszerek elterjedésével – a gépesítés növekedésével a rendszerek alapjai, amelyek új fajtákkal párosultak. Ez a folyamat természetesen ma is tart, de újszerűen főleg ebben a szakaszban vetődött fel, és széleskörűen foglalkoztatta a szakembereket. Ebben az időszakban zajlottak a bábolnai ankétok, viták folynak új üzemszervezési eljárásokról, és a sikerek mellett számos téves nézet és gyakorlat, valamint buktató is jelentkezett.

8 A hetvenes évtized volt a következő szakasz. Ez a szakasz jelentette nemcsak a magyar mezőgazdaság, hanem az állami gazdaságok fejlődésének sikereit is. Ebben az évtizedben volt a leggyorsabb az állami gazdaságok fejlődése is. A korábbi szakaszokban lerakott alapokra támaszkodva, az előrevivő nemzetközi tapasztalatok és a hazai tudományos munka eredményeivel révén kibontakozik és elterjed az iparszerű termelés, megszerződnek a termelési rendszerek. Az állami gazdaságok kezdeményezői voltak annak az áttörésnek, amit az iparszerű termelés jelentett a magyar mezőgazdaságban, és az egyben gazdaságtörténeti érdemük is.

Elősegítette és gyorsította az állami gazdaságok fejlődését az 1968-ban megvalósult gazdasági reform is, amelyben megszületett az állami gazda-

ságok vállalati-pénzügyi önállóságának egy magasabb foka. Megszűnt a központi tervutasítás. A hetvenes évtized gyors mennyiségi növekedését még nem minden területen követte a hatékonyság javulása, a termelési erőforrások jobb kihasználása. Az évtized második felében azonban már javuló irányt vett a munkaerő, az eszközök és a föld hatékonyabb kihasználása. Kialakul az állami gazdaságok alaptevékenységének termelési szerkezete, amelyek legfontosabb vonása az országosnál nagyobb állatsűrűség és a szőlő-, gyümölcsültetvény-terület. A szakosodás és a koncentráció törvénye már szélsőségektől mentesen érvényesül, a gazdaságok nyeresége folyamatosan nő. Mindezt elősegíti, hogy szakemberállományunk és eszközellátottságunk legmagasabb a mezőgazdaság valamennyi szektorára között.

Napjainkban, a jelenlegi szakaszban a nyolcvanas évtizedben már más, az előző időszakról eltérő irányú feladatok jelentkeznek. A mérsékelt mennyiségi termelésnövelés mellett a nemzetközi versenyképesség megteremtése, ésszerű költséggazdálkodás révén, a hatékonyság még erőteljesebb javítása útján segíteni az ország külső és belső pénzügyi egyensúlyának megteremtését és az életszínvonal tartását, szerény javítását.

A nyolcvanas évtized első felében az állami gazdaságok – nagy erőfeszítések révén – eddig lényegében megfeleltek az új feladatoknak. A nehezedő piaci körülmények, a szigorodó pénzügyi szabályozás ellenére is növelték mind a termelésüket, mind nyereségüket, javult a netto termelési érték aránya és a hatékonyság is. A szigorodó körülmények között két irányban keresték a gazdaságok a kibontakozást. Az alaptevékenység megtartása és szerényebb növelése mellett bővítették tevékenységi körüket – főleg élelmiszeripari termeléssel – és így napjainkra teljes termelésük 38 százaléka már alaptevékenységen kívüli tevékenységnek minősül. A másik út: saját dolgozóikkal és kívülálló dolgozókkal közösen bővítették az alaptevékenységet, kistermelői munkamegosztás révén. Mindkét út és szerkezetváltoztatás helyesnek, gazdaságosnak és pénzügyileg is eredményesnek bizonyult.

Az állami gazdaságok fentiekben vázolt fejlődését nagyban elősegítette, hogy a kezdeti – a mezőgazdaság egészétől való – különállásukat megszüntetve fokozatosan azonos jogú és kötelezettségű részeivé váltak a magyar mezőgazdaságnak. 1968-ig az állami gazdaságoknak külön ár-, támogatási és irányítási rendszerük volt. 1968–1980 és 1985 voltak azok az időpontok, amikor a mezőgazdaság szabályozórendszerében új elvek és módszerek alkalmazásával lényeges változások történtek és elkezdődött a mindkét nagyüzemi szektorra azonosan érvényesülő rendszer alkalmazása. 1968-ban ez csak részlegesen történt meg, és még további 12 év telt el ahhoz, hogy a vállalati jövedelem és a személyes jövedelem szabályozása is

azonos legyen. Még további öt év kellett ahhoz, hogy az állami gazdaságok is választott igazgatóval és önkormányzati testülettel rendelkezzenek. Ezekkel a változásokkal a mezőgazdasági nagyüzemek – termelőségvetkezetek, állami gazdaságok – szabályozó- és irányítási rendszerét a tulajdonbéli különbségek által megengedett lehetőségek határáig közelítettük és egységesítettük.

A mezőgazdaságon belül az állami gazdaságoknak van a legnagyobb átlagterülete – 7,5 ezer hektár –, tehát a legkoncentráltabb szektor. Nagyon lényeges, hogy a gazdaságon belül az üzem- és munkaszervezet olyan korszerű legyen, amely képes megfelelni a mai világban mindazoknak a körülményeknek, amelyek a nemzetközi versenyképességet biztosítják. A nagy gazdaságok vezetése, irányítása csak akkor lehet jó, ha jól kialakított önelszámoló egységekre épülnek fel, amelyek önálló tervvel, vezetéssel, jogokkal, kötelezettségekkel és – ami a legfontosabb – nyereségfeladattal és ehhez fűződő érdekeltséggel rendelkeznek. Különösen fontos feladat a belső ösztönzés és a jó érdekeltségi rendszer kialakítása.

Az állami gazdaságok bérezési rendszere korábban főleg mennyiségi teljesítésre ösztönzött, ami nem tudta nyomon követni a mezőgazdasági termékek hosszú átfutási idejét, és a munkavégzés ideje, valamint az eredmények mérési lehetősége elvált egymástól. E mennyiségi bérezési rendszerben a dolgozó érdektelen az anyag-, az eszközfelhasználásban és a költségalakulásban. Azok az érdekeltségi megoldások amelyek hosszú és felesleges szünet után ismét életre kelnek a mezőgazdaságban és az állami gazdaságban is – így az egyéni családi részesművelés, az ültetvények megosztott, részben nagyüzemi, részben egyéni –, családi művelése, állatkihelyezések vállalkozó kistermelőkhöz, szakcsoportok szervezése – már mind új, jobb érdekeltségi megoldásokat jelentenek . . .

10 A megváltozott világ gazdasági helyzetben a technológia fejlesztését és a megváltoztatását illetően is új utakon járnak az állami gazdaságok. Most az a feladatuk, hogy megtartva a termelésben egy mérsékelt ütemet, fenntartva és nem csökkentve a műszaki fejlesztés szükségességét az eddigieknél takarékosabban és viszonylag kevesebb energia és ipari anyag felhasználásával olyan újszerű termelést és technológiát alakítsanak ki – vagy a meglévőt úgy alakítsák át –, hogy a termelésnövekedés gazdaságos legyen, az anyagfelhasználás – amortizáció mérsékeltebben nőjön, és hogy az eddigieknél nagyobb mértékben emelkedjen a netto termelési érték, javuljon hozzájárulásuk a nemzeti jövedelem képzéséhez. Mindezt úgy, hogy azokban az ágazatokban amelyekben az állami gazdaságok is még csak közepes, vagy közepesnél gyengébb eredményeket értek el, gyors ütemben javuljon a fejlett nemzetközi színvonal és versenyképesség elérése . . .”

A gazdálkodás tehát az első állami gazdaságok létrehozása után negyven évvel sem könnyű, azt a Népszabadság – 1988 végén – egyik tudósítása is bizonyítja: „A 128 állami gazdaság vezetői még az ősze elején közös megbeszéléseket tartottak az idejű gazdálkodás alakulásáról és a jövő évi felkészülésről. Már akkor kiderült, hogy az elvonások mértéke nagyobb a vártnál. Például az ipari alapanyagárak tervezett 3–4 százalékos csökkenése nem következett be és ez egymagában másfél milliárd forinttal csökkentette az állami gazdaságok idejű nyereségét. Figyelemre méltó az is, hogy a gazdaságokban a bérbruttósítás többletköltsége csaknem 1,3 milliárd forint volt, és ennek mindössze 42 százaléka nyújtott fedezetet a megszűnő termelési típusú adó. Előzetes számítások szerint a gazdaságok mintegy 5 milliárd forint nyereséget várnak az idén, s ez elmarad a tavalyitól. Az idejű szabályozók, adók 30–50 százalékkal csökkentették a gazdaságok nyereségét, és nagy erőfeszítésekre volt szükség ahhoz, hogy a termelés ne essen vissza. Mintegy 4–5 gazdaság előreláthatóan így is veszteséggel zár.

Az Állami Gazdaságok Országos egyesülésének igazgatósága szerint a jövő évi, már meghirdetett szabályozók ismeretében, s a tervezett adó számításba vételével az állapítható meg, hogy az 1989. évi terhek és könynyítések kiegyenlítik egymást . . .

– Úgy látjuk, ha a közgazdasági feltételek szigorúak, akkor különösen fontos a nagyobb gazdálkodási mozgástér. Ha jobban érvényesül a vállalati önállóság akkor könnyebben lehet vállalkozni és a terheket egyensúlyozni – mondta Klenczner András az egyesülés vezérigazgatója . . .

Az egyesülés fontos és időszerű feladatnak tekinti a kereskedelmi monopóliumok elleni és a bürokrácia túlburjánzása elleni fellépést is.”

AZ ALAPÍTÁS

A Körösi Állami Gazdaság tulajdonképpen három különálló termelési egységből szerveződött. Maga a gazdaság területileg a Békéscsabai és a Kenderesszigeti Állami Gazdaságok Nemzeti Vállalatához tartozott. A Körösi I. kerület a Békéscsabai Állami Gazdaság Nemzeti Vállalat mezőberényi üzemegységének rizstelepeként szerepelt az önálló Körösi Állami Gazdaság megalakulásáig. A Kőszigeti II. kerület, mint Kőszigeti Állami Gazdaság a Kenderesszigeti Állami Gazdaság Nemzeti Vállalat egyik üzemegységéből jött létre, a Gyomai III. kerület pedig a Sertéshús-termelő Vállalat telepeként működött.

A Körösi I. kerület önállóvá fejlődése mintegy 2 évig tartott. 1949. tavaszán alakult meg a körösladányi parasztnok rizstermelési társulásából. Egy ilyen társulás 30–40 embert tömörített, akik éltek a Körös-víz adta lehetőséggel és részes alapon rizstermeléssel foglalkoztak. A földtulajdonosok a földjüket adták a társulásba, a nincstelenek, a többiek pedig saját erejükből beépítették a telepet és elvégezték az összes fizikai munkát. Az öntözőgépész is a saját gépével és szivattyúberendezésével dolgozott, így módon a munka eredményét, hasznát is háromfelé osztották, a földtulajdonosok, a részesparasztok és a gépész között. A szerződést ugyan három évre kötötték, de a társulás csak egy évig létezett, mert 1950 elején a Békéscsabai Állami Gazdasághoz kerültek és mint a mezőberényi üzemegység dolgoztak tovább. A Körösi kerület mintegy 600 katasztrális holdnyi rizstelepe szántóföldekkel egészült ki és 1300 katasztrális holddal 1951. július elsején önálló állami gazdasággá szerveződött. Akárcsak a többi állami gazdaságban itt is a kezdeti nehézségekkel küszködtek miközben tagosítások, földcserék történtek. Az ötvenes évek végén már 4800 katasztrális holdat műveltek meg, az állatállomány pedig 400 szarvasmarhából és mintegy 800 sertésből állt. Az 1957-ig tartó veszteséges időszak után nyereséges esztendőket következtek, sőt 1959-ben az Élüzem címet is elnyerték.

Somogyi József

A körösladányi Somogyi József egyszerű parasztcsalád gyermekeként született 1917-ben. Cselédként tanulta a földművelést, s ő volt az, aki a felszabadulás után, 1948. szeptemberében megalakította Körösladányban az első termelősövetkezetet, a Dózsát. Az egykori cselédgyerekből tsz-elnök lett. Akkoriban azonban ez nem függetlenített beosztás volt, így azután Somogyi tsz-elnök is ugyanúgy munkacsoportra dolgozott, mint a többi tag, s estére maradt az adminisztráció, a papírmunka. A fizetés pedig kevés volt . . .

- Így azután 1950. április 1-én otthagytam a termelősövetkezetet és átmentem a csabai állami gazdaság mezőberényi üzemegységének rizstelepére. Itt biztosabbnak láttam a jövőt. A körösladányi határba kerültem a rizsföldekre, árasztónak – emlékszik vissza a kezdetekre Somogyi József. – Alig egy esztendő múlva, 1951. július elsején azután megalakult az önálló állami gazdaság. Akkoriban bizony tízórás munkaidő volt, s szombaton is kellett dolgoznunk. Fizetést tíznaponként kaptunk, a rizsárasztó, így én is 7–800 forintot vihettem haza. Öt rizstelepe volt akkoriban a gazdaságnak; én az elsőnél dolgoztam. Ez volt legközelebb Körösladányhoz, úgy négy kilométernyire. Bizony örültünk, amikor munka végeztével kerékpárra ülhattünk, s hazafelé tartva kipihenhattük magunkat. A gazdaságnak induláskor gépe, szerszáma alig volt, így azután mikor mire volt szükség – vetőgépre, boronára, ekére – azt kértük

Lányok gyomlálták a rizst
 ... s az erről készült képet Sanyinak dedikálták

K. R. G. Gyoma.
 1952. VIII hó 1.
 Emlékül. Sanyinak
 Rozsikának Júliának Mairának

a régi gazdáktól. Előfordult, hogy a munka végeztével „elfelejtettük” visszavinni, de volt rá eset, hogy a gazda sem várta vissza a gépet mondván, örül, hogy megszabadul végre tőle. A rizsföldön egy 8–10 lányból álló csapat palántázott, vagy ha kellett gyomlált felhajtott szoknyában, térdig a vízben. A búzaaratásban mi, rizsaratók is dolgoztunk, ősszel pedig sarlóval vágtuk a rizst vigyázva, hogy a víz a kalászokat ne érje. A búza betakarításához a környékből 100–150 embert sikerült szerződtetni, de többször is volt rá eset, hogy Vásárosnaményből 4–500 cigányt szerződtettünk. A honvédségtől kért sátrakat a központ melletti hereföldön állítottuk fel. Vaságy, szalmazsák volt a berendezés, s itt laktak a cigányok. Jó soruk volt, napjában többször is kaptak enni, igaz dolgoztak is rendesen. Volt közöttük egy idős cigány, a vajda, csak rá hallgatott az 500 cigány. Nekünk is a vajdával kellett tárgyalni ha akartunk valamit, s ő aztán intézkedett. A cigányok közül többen az aratás után a cséplésre is itt maradtak, s volt köztük olyan is, aki itt telepedett le a környéken. A búza és a rizs mellett az első esztendőben volt egy 60–70 holdas gyapotföldünk is. A gyapot, – bár nem a mi éghajlatunkra való – kikelt ugyan, de bizony a java gubós maradt. A begyűjtés után a tanácsházán egy erre a célra fűtött helyiségbe hordták a gyapotot, ahol a melegben kinyílt a gubó, és a lányok, asszonyok télidőben ezt fejtegették. Nem volt mit tenni, a gyapot termesztése is kötelező volt. Akkor még mindent a felsőbb tervutasítás szerint kellett vetni.

Somogyi József 1961-ig volt rizsárasztó, majd az üzemi konyha vezetője lett, ezt követően két évig gondnokként dolgozott, majd 1977-ben mint központi raktáros ment nyugdíjba. Minden családtagja itt dolgozik az állami gazdaságban. A felesége a konyhán dolgozott, az egyik fia az apja helyére került a központi raktárba, a másik fia az ipari üzemben dolgozik, a harmadik pedig a gazdaságban kőműves. Így aztán nem meglepő, hogy Somogyi József két unokája is a Körösi Állami Gazdaságban keresi kenyerét. Egyikőjük asztalos, másikuk pedig a cipőüzemben dolgozik . . .

★

16 A körösladányi Mikó Károly az általános iskola elvégzése után géplakatos iskolába jelentkezett. Édesapja a Körösi Állami Gazdaság rizstermesztő brigádvezetője volt. Mikó Károly már 15 évesen, 1953 nyarán – mint mondja süldőgyerekként – aratáskor a szalmakocsin igazgatta vilálával a szalmát.

– Rengeteg port lenyeltünk a kombáj után. Akkoriban tíznaponként kaptuk a fizetést, havi átlagban mintegy 1100–1200 forintot, s a pénz ment a családi közös kasszába. Állandó szerződéselem 1956. március 16-a óta van, s ily módon már több mint 33 éve a Körösiben dolgozok. 1961-

Mikó Károly

ben Szabadszálláson elvégeztem a traktoros iskolát. S hogy milyen tekintélye volt annak idején a traktoros szakmának, azt jelzi az is, hogy mintegy 1700-an tanultunk egy évfolyamon. A három és fél hónapos iskolából kilencen kerültünk vissza a Körösibe. Mint mondtam, '56 márciusában szerződtem le a gazdasághoz. S alig néhány hónap elteltével hozzánk is elért a forradalom, a népfelkelés szele. Azokban a napokban kint dolgoztunk a tehenészetben. Egyik nap délután kijött hozzánk az egyik kollégánk és kihirdette: gyerünk befelé a faluba, nagygyűlést tartunk, mert Pesten kitört a forradalom. A főagronómus azt mondta, hogy a jószág arról nem tehet, hogy mi történik az országban, így aztán néhányan, többek között én is, kint maradtunk a telepen. Azután jöttek a jelentkezők, a követelők, akik szét akarták hordani a gazdaság szerszámain, állatait, ám a főagronómus ezt nem engedte mondván, meg kell várni a kormány döntését. Úgyhogy ezt a zűrzavaros időszakot én végigdolgoztam.

1963. márciusában nősültem, két családom van. A lányom már férjhez ment, az unokám öt éves, a fiam pedig tavaly érettségizett...

★

Kalmár Sándor 1920-ban született Derecskén. A kiegészítő parancsnokságon katonáskodott, amikor megismerkedett leendő feleségével, és ezt követően került Gyomára. 1954. április 1-vel bérelszámolóként

Kalmár Sándor

helyezkedett el a Körösi Állami Gazdaságban. Volt pénztáros, beruházási nyilvántartó, és pénzügyi előadó.

- Rengeteg munkánk volt akkoriban, hisz tíznaponként osztott fizetést a gazdaság. Bizony sokszor éjszakákon át kellett dolgoznunk mire 7–800 ember bérét számfejtettük. S mindezt számológépek nélkül. A legmagasabb fizetést természetesen az igazgató kapta, neki ötezer forint körül volt a borítékban, mi pedig bérelszámolók mintegy 800 forintot kaptunk. Mindez persze az 1950-es évek közepén történt. Egyszerű fejszámolással végeztük a műveleteket. Tudtuk, hogy kinek, mennyi az órabére és ki, mennyit dolgozott. Eltelt néhány év, s kaptunk egy szorzógépet, azt a bizonyos tekerőset. Lett is veszekedés közöttünk, hogy ki dolgozzon a „modern” masinával... Azután vezető bérelszámolói beosztást kaptam, s a gazdaságnak mind a hat telepét naponta végig kellett járnom kerékpárral, s ellenőriztem az összesítéseket, az SZTK-levonásokat. 1957-ben a pénztárost ellenforradalmi tevékenysége miatt elbocsátották s engem ültettek be a pénztárba. Egy év múlva kaptam magam mellé még egy pénztárost, így ketten dolgoztunk ebben a beosztásban. A hetvenes években pedig az én feladatomban volt a gazdaság pénzügyeinek intézése, persze a főkönyvelő bevonásával. Nekem kellett elkészítenem a hiteltervet, a beruházási programokat, a visszafizetések ütemezését. Nem panaszkodom, volt is munkám bőven, hiszen abban az időben igazán nagy beruhá-

Ha kellett az irodai brigád is kapált (1961.)

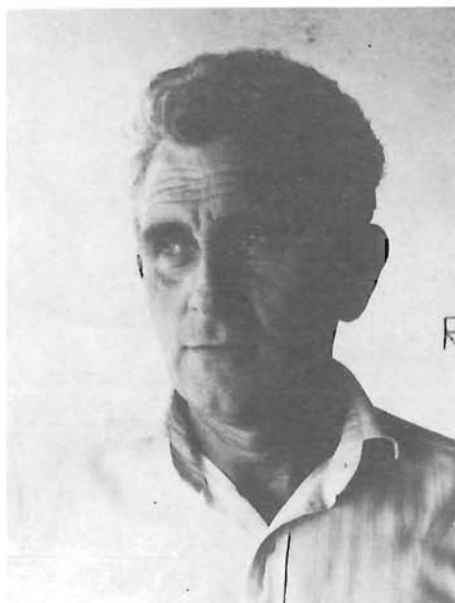
zásokkal dicsekedhetett a gazdaság. Szolgálati lakásokat, üzemi konyhát, megtárat, tehenészeti telepet építettünk.

Hogy volt-e veszteséges a gazdaság? Mondhatnám úgy is, hogy akkor-tájt többet volt veszteséges, mint nyereséges. Volt, hogy a költségvetés fizette, volt hogy nekünk kellett kiegyenlíteni a veszteségeket. Persze a beruházások közül is jónéhány volt sikertelen. Huszonkét évet dolgoztam a gazdaságban, s munkámat elismerték . . .

★

Létai Jánosnak is első munkahelye a Körösi. Az általános iskola elvégzésétől, 1958-tól dolgozik a Körösiben. Növénytermesztőként kezdte; répát kapált, szénát gyűjtött, tehát gyalogmunkásként keresett havi 1400–1500 forintot. Később növényvédős brigádot szerveztek, s három dolgozót, köztük Létai Jánost is Székkutasra küldték, háromhónapos növényvédős tanfolyamra. 1962. decemberéig dolgozott növényvédős munkakörben, majd Gyomán alapfokú traktoros- és vontatóvezetői jogosítványt szerzett. Közbe jött a katonaság, majd leszerelése után, 1967-től 1975-ig traktorosként tevékenykedett.

– Ezt követően magánúton az ATI-nál megszereztem a tehergépkocsi vezetésére szóló jogosítványt. Először egy ponyvás ZUK-kal dolgoztam,

Létai János

majd egy IFA tehergépkocsit kaptam. Két évvel ezelőtt vehettem át az 500 ezer kilométeres balesetmentes vezetésért járó plakettet. Most 1989 közepén már a 700 ezer kilométernél tartok. Szinte az ország egész területét bejártam, s a fiataloknak azt tudom javasolni, hogy ha volán mögé ülnek az italt felejtsék el, a forgalomban pedig legyenek udvariasak. A fizetéssel persze nem dicsekedhetem, havi 200-210 óra munkáért 5400–6000 forint a fizetség. Itt, a gazdaságban nem úgy van mint a Volán-nál, nálunk tonnakilométerre fizetnek. Ha üres a kocsink akármennyit megyek nem kapok semmit. Hogy miért maradtam mégis itt? A környéken nemigen lehet válogatni a munkahelyekben. Engem itt ismernek és én is ismerem mindenkit. S ha újrakezdeném nem biztos, hogy máshol jobban járnék...

20

★

A gazdaság másik kerületében, Kőszigeten szintén 1949. őszén indult meg a munka 240 hektáron a már említett Kenderesszigeti Állami Gazdaság üzemegységeként, melynek központja a Debreczeni féle tanyán volt. Itt az önállósulás még gyorsabban zajlott le, mint a Körösi kerületben: már 1949. december 18-án megalakult a Kőszigeti Állami Gazdaság, amely Dévaványa és Gyoma határában terült el. A gazdaság 2300 hektárnyi földterületéből 1500 hektárt tett ki a szántó, 800 hektáron pedig lege-

lők voltak. Ez utóbbi tény már jelezte, hogy ebben a kerületben előbb-utóbb legelő állatfajta tartását kell meghonosítani. A különböző szervezési lépések, földátvételek, földcserék és tagosítások nyomán egy esztendő múlva a gazdaság területe meghaladta a 4 ezer katasztrális holdat. A föld kétharmad része szántó, egyharmad része pedig legelő volt. Az állattenyésztést akkoriban a csikó és a baromfinevelés jelentette.

Az állami gazdaság adottságai egyébként rendkívül rosszak voltak: szikes földjeik, rossz, hiányos épületeik miatt nehezen tudtak lábra állni és jövedelmezően gazdálkodni. A kilenc évi önálló gazdálkodásból hét veszteséges volt, mínusz 800 ezer forinttól 4 millió 800 forintos adóssággal. Csak 1957-ben és 1959-ben hozott nyereséget a munka.

Íme a Kőszigeti Állami Gazdaság 1958-as esztendejéről szóló mérlegbeszámoló néhány részlete:

„Általános adatok. A gazdaság neve: Kőszigeti Állami Gazdaság. Székhelye: Dévaványa. Területe: 5363 katasztrális hold. A gazdaság igazgatója Bartalos Béla, a gazdaság főagronómusa: Petrovszky Mátyás. Főkönyvelője: Horváth Lajos.

A gazdaság két üzemegységre tagozódik: központi üzemegység (Kősziget, 4462 katasztrális hold), Keselyüsi üzemegység (901 katasztrális hold). A keselyüsi üzemegység csak termelés szempontjából egységes, de nem készlettermelő és nem önálló elszámolású egység.

A gazdaság területében, szervezeti felépítésében az 1957. évi mérlegbeszámoló óta változás nem történt. A gazdaság egész területe üzemrendezetlen, távlati fejlesztési terve nincsen.

A gazdaságnak az 1956. évben felszámolt csikótenyésztési irány után megmaradt és jelenleg juhodályoknak használt épületeken kívül sem a központban, sem a külső kerületekben nagyüzemi gazdálkodásra alkalmas épülete nincsen. 1957-ben fel lett számolva a sertésenyésztés is és annak épületei jelenleg szintén a juhászat és egy 33 átlag darabszámú tehénésztet munkáját szolgálják.

A Varsányháti részen, amely cca 2000 katasztrális hold kiterjedésű, egyetlen nagyüzemi gazdálkodásra alkalmas épület nincs. E határrészen az évről évre nagy költséggel karbantartott, szétszórt vályog- és sár kispaszti tanyák csupán, amelyek sem nagyobb férőhelyű állatszállások, sem idénymunkás-szállások kialakítására nem alkalmasak. Ugyanez a helyzet a Keselyüsi üzemegységben is, amely pedig főleg az ipari növények és abraktermények termőterülete a gazdaságnak. Kispaszti parcellákból tagosított – 35 darab szétszórt kispaszti tanyaival – jelen állapotban nagyüzemi állattenyésztésre nem alkalmas . . .

Mindezen rossz adottságok erősen befolyásolják a gazdaság eredményeit és fenti tényezőkön kívül konkrétan az alábbi körülmények eredmé-

Rizsaratás az 50-es években

nyezték a gazdaság 1958. évi eredményének romlását, amikor is a tervezett veszteség további 814/ezer forintra romlott.

A takarmánygabona esetében a rossz időjárási viszonyok miatt, és részben az aratási munkálatok jobb gépesítése folytán a tényleges költségek kisebbek a tervezettnél, a hozam pedig arányosan nagyobb kiesést mutat, aminek oka, hogy a zabot a rossz tavaszi időjárás miatt csak nagyon késve lehetett elvetni, és egy része annak termést egyáltalán nem adott. Az elismert elemi kár 190 ezer forint betudtával a tervezett 174 ezer forint veszteséggel szemben a veszteség itt csak 3 ezer forint. . .

- 22 Az évelő pillangósok esetében a 372 ezer forint költségtöbblet dacára itt már 38 ezer forint hozamkiesés mutatkozik. Ennek okai: a tervezettnél nagyobb területet hagyott meg a gazdaság magfogatásra. Ezekről a területekről a tervezett második, és további szénahozam kiesett. A meghagyott területekről pedig a magfogatás alatta maradt a tervezettnél, ugyanakkor azonban a magfogatásos területen a maglucerna vágást kézzel kellett végeztetni, ami költségtöbbletet okozott, hozzájárulván ehhez a magcsépléssel járó többletkiadás is.

A fenti okok eredményezték azt, hogy a tervezett 358 ezer forint üzemi

nyereség helyett 52 ezer forint üzemi veszteség következett be, ami már érzékenyen befolyásolta a vállalati eredményt, nem kevesebb 410 ezer forinttal rontván azt. Az ideai magfogás is megmutatta, hogy magfogásra csak a gazdaság Póhalmi és Varsányháti területei alkalmasak, a Keselyúsi területek nem, mert ott a buja lucerna a magcsírákat lerúgja és magtermés alig marad . . .

A gazdaság vállalati eredményét a rizs döntötte el. Többletráfordítás ellenére majdnem másfél millió forintos kiesés következett be. Okai:

1. A rizstelepek nagyrésze 4–5 éves, tereprendezetlenek, az egyenletes árasztás és egyenletes lecsapolás lehetetlen.

2. Az 1958 tavaszának esőzései miatt a rizstelepre az előírt vetési időnél csak jóval később lehetett rámenni, és a vetést megkezdeni.

3. A megkésett vetési hátrányt még fokozta az a körülmény, hogy az árasztó víz ellátásában hiányt szenvedtünk, mivel a 44. számú öntözőcsatornából több szektor végzett árasztást és így a legnagyobb kapacitású szivattyúállásunk csak megszakítással tudott üzemelni, aminek következtében az első árasztás több mint két hetet késett.

4. Beigazolódott hogy ilyen kiélt rizstelepekre, mint a Kőszigeti Állami Gazdaságé, 14 mázsa/katasztrális hold tervet készíteni nélkülözi a realitást. A rizs üzemi eredménye húsz ezer forint veszteségre volt tervezve, a tényleges üzemi veszteség a fenti okok miatt 171 ezer forint, tehát a korábban felsorolt ágazatok eredményjavulását sokszorosán lerontja, s megszabja a növénytermelés üzemi eredményének a tervezettnél száz százalékos romlását . . .

A mérlegbeszámoló eredményéből adódó feladatok:

A gazdaság redukált szántóterülete 5813, számosállatainak száma 323. Egy számosállatra tehát 17 redukált szántó esik. Az állatsűrűség tehát rendkívül alacsony. Ez maga után vonja azt, hogy a talaj trágyázása elégtelen. Vásárolt hizlaldai, vagy fekália trágyával igyekszik a gazdaság pótolni az istállótrágya-hiányt, ez azonban a nagy kereslet miatt sokszor eredménytelen. A helyzeten csak nagyüzemi istállók építésével és az állatlétszám emelésével lehet segíteni.

A gazdaság talaja erősen kötött gyeptalaj, a DT-413 és G-35 traktorok az itteni talajok jó megművelésére elégtelenek. Az erőgépek a fokozott igénybevétel folytán gyakran törnek, az átlagosnál sűrűbben kerülnek javításra és ez a termelési költségek emelkedéséhez vezet. A helyes agro-technika elérésére szükség volna lánctalpas traktorokra és nehezebb munkagépekre. Viszonyaink között normális talajszerkezet mellett sem elegendő a jelenlegi park és inkább gépsűrűségekre volna szükség azért, mert az optimális vetési idő egészen rövid időre korlátozódik. A talaj tulajdon-

Csoportkép a rizsárasztókról (1955.)

sága miatt a korai művelet éppoly káros, mint a pár napi késéssel történő vetés, vagy egyéb talajmunka.

A Varsányhádi 2739 katasztrális hold területű résznek a tervezett körösladányi magasvezetésű öntözőcsatorna rendszerbe való bekapcsolásával megvalósítható volna ezen a részen az öntözéses gazdálkodás... az erre vonatkozó teljes tervdokumentáció a vízgazdálkodási szerveknél készen áll. A magasvezetésű csatorna megvalósításával a Varsányhádi határrész gyűrődéses területein mintegy 300–400 kataszteri holdas halastó is létesíthető volna. Az öntözéssel megteremtenénk a takarmánybázist, és ezen a területen eltartható volna egy kétszázas tehenészet. Amíg a Varsányhádi részen az öntözéses rendszer távlati perspektívája biztat jó eredményekkel, a központi Kőszigeti részen a juhállomány minőségének javítása és nagy területű pillangósok (lucerna) telepítése a cél, főként megfogás szempontjából, melyre ez a talajszerkezet kiválóan alkalmas, s megteremtené az alapot az állattenyésztés számszerű növeléséhez is...

Déaványa 1958. december 31.

Bartalos Béla
igazgató

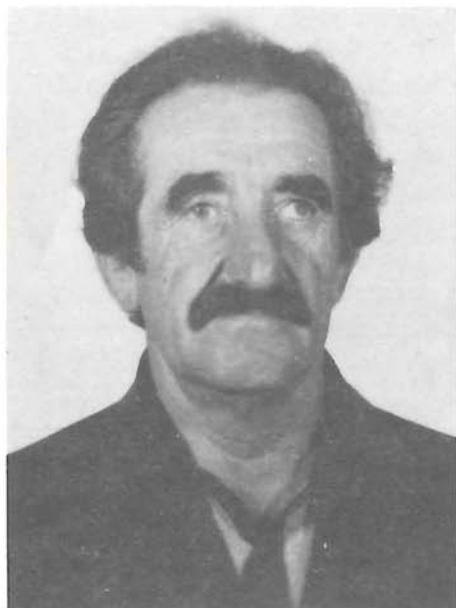
Petrovszky Mátyás
főagronómus

Horváth Lajos
főkönyvelő

Csáki Imre
üzemi tanács elnöke

Túri Ferenc
MSZMP üzemi párt titkára

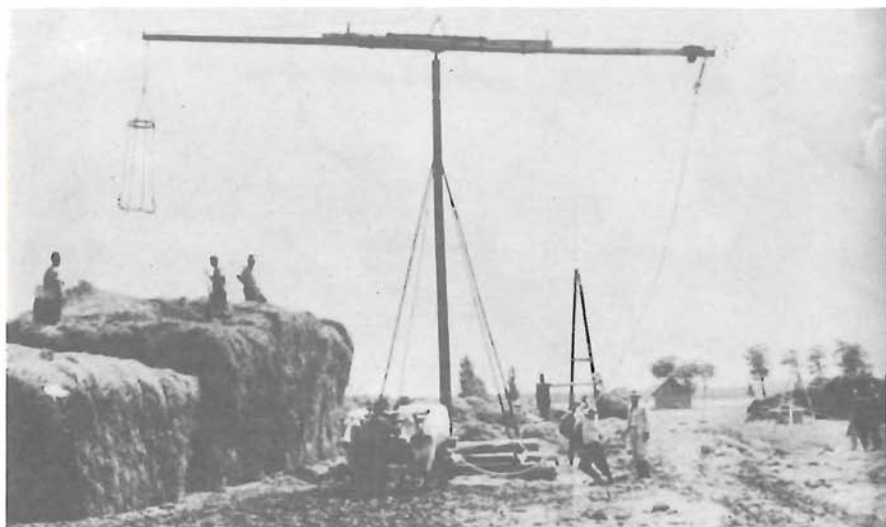
★

Bucs József

Bucs József 20 évesen a Köszigeti Állami Gazdaság megalakulása előtt néhány hónappal 1949. szeptemberében került az üzemegységhez.

– Az első hetekben gyalázatos idő volt, esett az eső, s csizma híján bakancsban hordtuk le kassal a táblákról a cukorrépát. A jelenlegi magtár volt a régi cselédlakás, ott volt a szállásunk, az egyik oldalon a lányok laktak, a másik oldalon mi, férfiak. Tulajdonképpen Dévaványán laktunk, de csak ritkán jártunk haza. Mi, legények hétvégén is kintmaradtunk, voltak más vidékről lányok, így aztán elszórakoztunk egymással. Azután jöttek az '56-os események, hallgattuk a rádiót, s abból tudtuk meg mi is történik Budapesten. Volt, aki azt mondta, hogy bolond, aki dolgozik. Én meg így válaszoltam neki: Idefigyelj pajtás, a jószág az nem politizál, az nem lehet oka semminek, a jószágnak enni kell adni most is, meg kell fejni, azt nem érdekli, hogy Pesten baj van, vagy nincs. Akkoriban úgy 1200 forint körül kerestünk és ez nagyon jó fizetésnek számított. 1953-tól 1958-ig voltam tehenész, ezután a tehenészetet megszüntették. Hogy miért? Tudomis én. Azt mondják ráfizetéses volt, tehát a teheneket eladtuk, s jött helyettük be a birka. Ma már a birkák sincsenek meg, most liba van helyettük. A juhászatban dolgoztam és onnan is kerültem nyugdíjba; leszálalékoltak 1980-ban, a szemem miatt, az egyikre szinte nem is látok. 1951. augusztus 22-én itt történt a baleset, a gazdaságban. Hajnal három órakor már zúgott a cséplőgép. Én kevés voltam. Hányták a kevés tövivel-

Kazlazás gólyával, 1950-es évek

A bivalyfogattal is nehezen megy, a bakon Bucsi József (1951.)

hegyivel, melyik hogyan jött, s ahogy lehajoltam a kévéért, egy kalász belemert a szemembe. Leestem a gépről, a karomon máig is látszik a baleset nyoma. Mondom aztán rögtön az asszonyoknak, hogy belemert a kalász a szemembe, húzzátok ki. Előkerült valahonnan egy csipesz, megfogták, kihúzták. Fájt ugyan egy kissé, de folytatni kellett a munkát.

Fel akartam állni, de össze is estem. Elhoztak haza, azután bevittek Dévaványára az orvoshoz, aki Gyulára küldött. Nem is lett volna talán semmi baj, de a behívó már a kezemben volt, így aztán Békéscsabán kötöttem ki Gyula helyett. A seregnél pedig volt egy féllábú orvos, aki rámrivallt, hogy bizonyára szimulálok mert nem akarok katonának menni. Adott egy szemüveget. Alig három hét múlva pedig teljesen elvesztettem a szemem világát. Végülis édesanyám Budapesten élő bátyja segített, s így a fővárosban a János kórházban megoperáltak. Az egyik szememet még meg lehetett menteni, de a másikat már nem. 1951-től a szemem miatt havonta 300 forintot kaptam még a fizetéshez. Még végül 1980-ban leszázalékoltak.

A feleségem az üzemi konyhán dolgozott, majd mosónő is volt. A lányaim közül az egyik mázsás volt, másikuk a konyhán dolgozott. Huszonöt éven át Kőszigeten laktunk a családdal, majd vettünk egy kis nádtetős házat Dévaványán, majd addig mondogatták az ismerősök, szomszédok, hogy építsek én is új házat, mert a környéken már mindenkinek új háza van, hogy belefogtam. Így aztán mire leszázalékoltak, 1980-ra felépült a ház is. . .

★

Az állami gazdaság egyik legrégebbi dolgozója Kardos Ferenc, gépszerelő: néhány hónap híján 40 éve kezdte a munkát. 1950. március 1-én jött a gazdaságba mint növénytermesztő munkás, majd még ugyanazon év nyarán Kecskemétre került a traktoros iskolába.

„Mit éltem én át az elmúlt évtizedek alatt. Egy regényben sem férne el, annyi mindent. Az első évben, 1950-ben kapáltam, arattam, csépeltem és traktorra ültem! Ez akkora élmény volt, hogy máig nem felejttem. A fiatalok álma nekem is beteljesedett, s meghatározta a jövőmet. Tanultam tovább, hivatásos gépkocsivezetői vizsgát tettem, előbb kombájn-, majd mezőgazdasági gépszerelői iskolát végeztem, később gépesítési főnök lettem Kőszigeten. Voltam műhelyvezető is és még mindig bírom a nehéz munkát a szakmában.

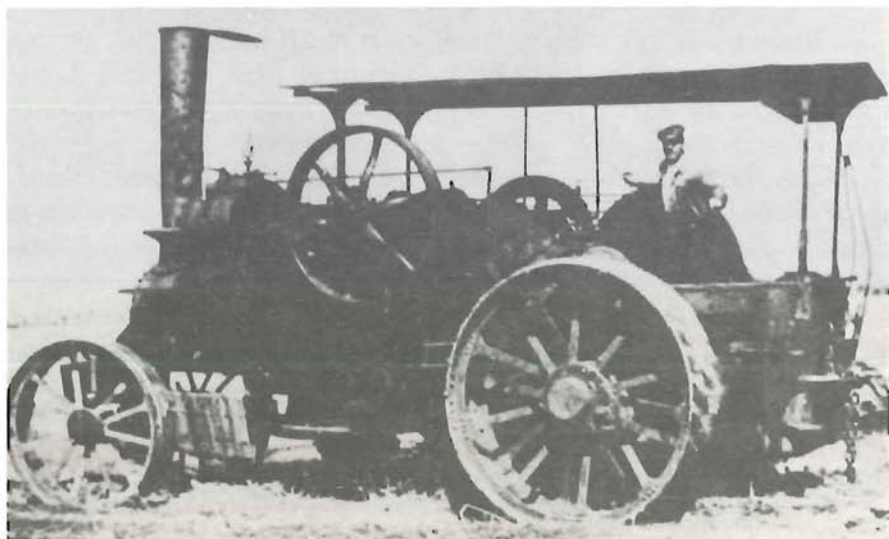
A tizennyolc éves legény itt vált felnőtt- és meglett emberré, itt formálódott azzá, aki. S közben a traktor és a traktorosok hőskora éppúgy élete részét alkotja, mint a család.

– Kiemelt szakma volt akkor, nagyon jól megfizették. Igaz, dupla műszakot dolgoztunk a 2000–2500 forintért, de az óriási pénz volt az ötvenes évek elején. Talán az igazgató sem kapott többet, vagy legalábbis nemsokkal. Azóta jó, rossz minden előfordult az életemben, mindig nehéz munkát végeztem, de szerencsére egészséges vagyok.” Így vallott életéről Kardos Ferenc, a Körösi Híradó 1985. decemberi számában.

A Híradó 1988. decemberi számában a gazdaság néhány dolgozóját kér-

Kardos Ferenc

28

Az öreg gőzgép – vezeti id. Kajla Mátyás (1950.)

dezték meg hogyan vélekednek a politikáról, a reformról, a körülöttünk zajló események tarkaságáról. Íme Kardos Ferenc véleménye:

– Engem hagyjanak a politikával! Öreg vagyok én már ahhoz. Csak még négy évet egészséggel ledolgozzak a gazdaságban és akkor elégedett

leszek és mehetek nyugdíjba. Megéltem én már itt 1950. márciusa óta jót is, rosszat is. Az én korosztályom szava már nem sokat nyom a latba, különben sem magunknak alakítanánk már ezt a világot. Egy lányom, egy fiam van, sajnos nem Dévaványán laknak, ahol mi, de összejár a család . . . Manapság divat a panaszkodás, de tudja mit mondok én magának? Aki annyit ért meg, mint én a tanyán a negyvenes években, amikor örültünk, ha kenyérünk volt, az ilyen embernek még most is nehezen megy a panaszkodás. Foglalkoztat a nyugdíjrendelkezés változása, az, hogy mire fordul, ki tudja? Negyven évnél többet fogok itt ledolgozni, de aztán még szeretnék otthon is nyugalomban eléldegélni egy kicsit. Én csak azt mondom: a Rákosi-korszaknál rosszabb nem jöhet. Járom a műhelykocsival a határt, van, hogy segíteni kell, van, hogy ebédet szállítani. Nem bántok én senkit, így aztán engem sem a többiek . . .”

★

Porubcsánszki Gergely

Porubcsánszki Gergely 1955. november 1-én került a Kőszigeti Állami Gazdasághoz. Csikósként kezdte, ám 1956 tavaszán a csikótelepet felszámolták. Ezután fogatosként folytatta munkáját, mígnem 1962-ben traktoros tanfolyamra jelentkezett . . .

– Elvégeztem az alapfokú tanfolyamot, majd két évig traktoroztam, de nem igazán kedveltem meg ezt a munkát. Nekem nagyon unalmas volt állandóan a gépen ülni és mindig csak a zúgást hallgatni. Ledolgoztam két

évet, majd 12 éven át rakodó voltam. Amikor elegendő lett a sok zsákolásból, akkor ismét váltottam és a rizstelepre mentem, és azóta is ott dolgozom mint árasztó. Ez a munka inkább kedvemrevaló, igaz nem éppen felelősség nélküli, merthogy az első árasztástól, az utolsó lecsapolásig felelni kell a munkáért. De így van ez jól, ettől érzi az ember valakinek magát. Én mindig becsültem a gazdaságot és az is engem, igaz a fizetés nem túl sok, de tudom, hogy a gazdaságnak szüksége van rám, s nekem is a gazdaságra. Így aztán jól megvagyunk együtt – mondja Porubcsánszky Gergely, akinek egy éve van még a nyugdíjig.

★

Papp József

30 Papp József még 17 éves sem volt mikor már a teli zsákokat hordta a Kőszigeti Állami Gazdaságban. Alig egy évet volt csak rakodómunkás, majd traktorra ültették, szántott, nyáron a kombájnnal aratott, azután Kétegyházán elvégezte a traktoros iskolát is. 1964-től négy éven át szerelőként dolgozott a műhelyben, majd újabb iskola következett. Kőszigeten ugyanis takarmánykeverő üzemt építettek, s így Papp József takarmánykeverő gépész iskolára jelentkezett. A sikeres vizsgák után műszakvezetői beosztást kapott. Papp József elégedett ember: – Munkámat mindig a legjobb tudásom szerint végeztem. Nem is volt bajom soha sem a vezetőikkel, én megtaláltam a számításomat. Tizenhat éve dolgozom a keverőben a gazdaságban pedig 37 éve. Még hat évem van nyugdíjig...

★

Cséplés (1953.)

A Kőszigeti Állami Gazdaságot 1960. január 1-vel mint önálló vállalatot megszüntették és beolvadt a vele határos Körösi Állami Gazdaságba. A Kőszigeti Állami Gazdaság utolsó, 1959-es esztendejének gazdálkodásáról a következőket írja a mérlegbeszámoló:

„A gazdaság szervezetében az elmúlt évben változás nem történt. Dévaványa községben a községnek termelőszövetkezeti községgé alakulása folyamánként végrehajtott területrendezés során a gazdaság területe 386 katasztrális holddal növekedett. A gazdaság nagyüzemi jellegének kidomborítását gátló tényezők továbbra is változatlanul fennállottak, bár az év folyamán eszközhordozó traktort, 2 darab szuper Zetort, három darab szervestrágyaszóró pótkocsit, S-100 traktort kapott a gazdaság, ezekkel a nehézségek még nem nyertek megoldást, mert a nagyterületű pillangósok szénatermésének optimális időben való betakarítását biztosító nagyüzemi gépeink még nincsenek.

31

A gazdaság 1959. év végén mérlegbeolvasztással a Körösi Állami Gazdasághoz került. A jogutód állami gazdaság gépesítettségének ismeretében a helyzet nem sok javulást ígér, csak megfelelő betakarító gépek biztosítása oldhatja meg a nehézségeket . . .”

Köszigeti lovas múlt. A nyeregben id. Aranyi György az 50-es évek elején

S most néhány adat a növénytermesztés és az állattenyésztés 1959. évi munkájáról:

„A kenyérgabonánál a tervezett katasztrális holdankénti 10 mázsa átlagtermést elértük és 14 kilogrammal túl is teljesítettük . . . A rizsnél sem a tervezett holdankénti átlagot, sem a tervezett önköltséget nem tudtuk elérni. Rizstelepeink 5–6 éves, elöregedett, elgyomosodott telepek, ahol a tervfeladatként kapott 14 mázsás termést optimális viszonyok között sem lehet elérni. Aggályunknak már a tervezés során több ízben kifejezést adtunk. Aggályunk beigazolódott, mert a rossz telepek mellett az időjárási viszonyok sem kedveztek a rizstermelésnek. A nyári sok esőzés miatt a rizs fejlődéséhez szükséges napfényes óraszám nem volt meg. A tervezettel szemben bruttó termésünk csak 12,16 mázsa volt és éppen az elgyomosodás miatt a tisztításnál nagy volt a veszteség . . . A kukoricánál a kedvező időjárás folytán és hibridvetőmag alkalmazása folytán ugyancsak jó eredményt értünk el. A tervezett 12 mázsa májusi morzsolt kukoricával szemben 26 mázsa termést értünk el, ami 217 százalékos javulást jelent, bár a többlettermés folytán az egy holdra tervezett költséget itt is túlléptük . . . A cukorrépa esetében ugyancsak a jó időjárási viszonyok és a jó agrotechnikának köszönhetően a tervezett 130 mázsa terméssel szemben

katasztrális holdanként 177,54 mázsát szállítunk a cukorgyárnak... A napraforgónál a tervezett holdankénti átlagot 3,26 mázsával teljesítettük túl... A kender esetében a tervezett 25 mázsa átlagtermés helyett 35,47 mázsa kendert adtunk át a gyárnak...

A tehenészetnél egy tehéntől évi 3741 liter tejet fejtünk a tervezett 2861 literrel szemben. A kedvező helyzet egész éven át folyamatos volt, gazdaságunk kislétszámú tehenészetével egész éven át élvonalban járt. A 130 százalékos mennyiségi túlteljesítés ellenére a költségemelkedés csak 103 százalékos és ez eredményezi, hogy a tej önköltsége 3,01 forint, a tervezett 3,44 forint/literrel szemben...

A gazdaság a folyóévre megnyitott hitelkereteket és pedig a rizstelep korszerűsítését, egy 600 férőhelyes juhhodály építését és 24 hektár erdősírtést befejezte, az engedélyezett hiteleket felhasználta. Az utókezelési időszakban a műszaki átadási, átvételi eljárásokat lefolytatta, s a végszámlákat benyújtotta. Áthúzódó beruházása a gazdaságnak nincs... Az év folyamán a gazdaság a költségvetéssel szemben fennálló fizetési kötelezettségét teljesítette, havi adóbevallásaiban bejelentett árkiegyenlítési igénye kielégítést nyert. A gazdaság tíz éves fennállása alatt nélkülözött a nagyüzemi gazdálkodás kialakításához szükséges tárgyi feltételeket. Földjeinek rossz minősége miatt a tízéves működése alatt különböző növénytermesztési- és állattartási ágazattal foglalkozott. A rossz tárgyi feltételek miatt a tízéves fennállása alatt két ízben, 1957-ben és folyó évben tudott eredményjavulással zárni. 1959. december 31-ével mérlegbeolvasztás útján a Körösi Állami Gazdasághoz került, és önálló működése megszűnt. A jövő fogja megmutatni, hogy megszüntetése és más gazdaságba való beolvasztása kívánt népgazdasági előnnyel jár-e majd.

Déaványa, 1960. február 15.”

Az egyesített gazdaság élére Bartalos Béla került, aki egyébként 1956-tól négy éven át, megszűnéséig vezette a Kőszigeti Állami Gazdaságot.

Az előbbi két területtől eltérő utat tett meg a harmadik, a gyomai kerület a gazdaság 1962-es, viszonylag végleges kialakulásáig. Az úgynevezett gyomai III. kerület soha nem volt önálló. Még 1950-ben a hústermelő vállalat gyomai telepeként hozták létre egy 1200 férőhelyes hizlaldára alapozva. A telepet két év múlva a Sertéstenyészítő és Hizlaló Vállalat vette át, s a Harmati, a Kölçsei, a Sebesi és a katolikus egyháztanyákat rendezték be fiaztatóknak, süldőnevelőknek és hizlalóknak. Ezt követő években, 1953-ban és '54-ben épültek a cseréptetős Kolonay-féle elletők és az 500-as hizlaldák, melyek már a nagyüzemi gazdálkodás kezdetét jelzik. Időközben a gyomai III. kerület szántóföldje is gyarapodott és elérte az 1050 katasztrális holdat. Az újabb gazdaváltás 1958-ban következett,

amikor az Örménykúti Állami Gazdaság irányítása alá került a telep teljes felszerelésével és állatállományával. A gyomai III. kerület sorsát véglegesen 1962-ben rendezték: a telep egész felszerelésével, valamint állatállományával a Körösi Állami Gazdaság részévé vált. Az ezt követő években korszerűsítették a telepet a régi Serneváli nádtetős eletőket új, modernbb eletők váltották fel, s bővültek a süldőnevelők és a hízószállások is.

A Körösi Állami Gazdaság megalakulásának 20. évfordulójára megjelentetett kiadványban többek között a következők olvashatók:

„A gazdaság területe az Alföld csapadékszegény zónájában helyezkedik el. A csapadék 30 éves átlaga Szeghalmon 514 milliméter, Gyomán 503 milliméter, ami indokoltá teszi az öntözés intenzív fejlesztését. A gazdaság területének nagyobb része az erekkel és holtágakkal átszabdalt Körösvidéken található, a kisebb rész pedig a magasabb fekvésű, úgynevezett Közép-Tisza-tájon helyezkedik el. Domborzatilag nyugtalanabb rész az I-es és a II-es kerület területe, a III-as kerületben már csak kisebb terephullámzás figyelhető meg.

A gazdaság talajainak megoszlása a Kállay-féle öntözési talajkategóriák szerint a következők:

III. kategória:	1753 katasztrális hold,	14 százalék
IV. kategória:	3740 katasztrális hold,	29 százalék
V. kategória:	3380 katasztrális hold,	28 százalék
Kategórián kívüli:	3703 katasztrális hold,	29 százalék
	12 576 katasztrális hold	100 százalék

A III-as talajkategóriába a jó termőképességű, mezősegi talajok tartoznak, a IV-es kategóriába a réti típusú talajokat soroltuk, melyek termőrétege jó minőségű, régi öntéstalaj. A mélyebb rétegek azonban helyenként a megengedett mennyiségben káros sókat tartalmaznak. A kategórián kívüli csoportba sorolható a szikes, vagy szikfoltokkal tarkított, részben már javított, réti jellegű talaj. A talaj és a talajvíz a megengedettnél nagyobb mértékben káros sókat tartalmaz.

34 A gazdaság szántóterületének átlagos aranykorona értéke 12.5... A Békés-Csongrád megyei állami gazdaságok átlagos aranykorona értéke 15. Ebből megállapítható, hogy gazdaságunk Békés-Csongrád megyében az átlag alatt helyezkedik el az aranykorona értékét figyelembe véve.

A gazdaság földrajzi elhelyezkedése három község területére esik: Gyoma, Dévavénya és Körösladány községek határaiból tevődik össze a gazdaság összterülete. A gazdaság három kerületének legnagyobb távolsága 21 kilométer. . .”

Az összevonásokkal tehát a Körösi Állami Gazdaság közepes nagyságú

Egy régi május 1. (1953.) a traktoros Kovács Ferenc

mezőgazdasági üzem lett. Fő profilja az öntözéses növénytermesztés, ugyanakkor megfelelő arányú az állattartás is. A gazdaság összterülete 12 576 katasztrális hold, melyből szántó 10 861 katasztrális hold. A gazdaságnak 2458 számosállata volt, melyből 1216 szarvasmaha, 759 sertés, 419 juh és 67 ló. Az 1969-ben megjelent Viharsarki Állami Gazdaságok című kötetben így mutatkozott be a Körösi. „Öntözéses és szárazművelésű” növények termesztésével foglalkoznak, 14–15 féle kultúrát termesztenek. A négy legjelentősebb a búza, a rizs, a szemestakarmányok és a pillangósok. Ezeket 1000–2000 holdas nagyságrendben termesztenek. A hozam megszabja a növénytermelési főágazat jövedelmét. A búza és a rizs, mint árunövény jelentős szerepű a főágazatban, a pillangósok és a szemestakarmányok pedig az állattartásban...

Nagyon kevés nagyüzem működik olyan mostoha területen, mint éppen a Körösi. Néhány esztendővel ezelőtt tél végén, kora tavasszal sík tengerré vált a határ. A Sárrét világanak ez a feneké. A Folyáséri-csatorna hozza el a Hármaskörösre a Sárréten összegyűlt víz nagyobb részét. A vízügyi igazgatóság korszerűsítette a Folyáséri szivattyútelepét, de a villamosenergia meghajtású, nagyteljesítményű gépek mellett a hajdani gőzüzeműt is meghagyták. Olykor erre is rávisz a szükség. Amikor a határt elborítja a víz, a gazdaság dolgozói mindent elkövetnek, hogy sietessék levonulását. Éjjel-nappal tisztítják a csatornát, szedik a sulymokat, nehogy veszélyes dugók képződjenek e vízínövényből. Előfordult, hogy

a sulyom eltömte a csatornát s a víz szétfolyt mindenfelé, kiölte a földből a munka értelmét, az emberi fáradozást, a kenyérnek valót. A központi kerületben 6 ezer holdat, mintegy 36 kilométer hosszúságú lecsapoló csatornahálózat szel át. A belvízkárok megelőzésére három állandó és tíz ideiglenes szivattyúállást üzemeltetnek. A belvíz elleni védekezésre évről évre többszázezer forintot költenek az államtól kapott árutermelési dotáció egy részéből. Van olyan terület, 125–130 hold, ahol hat esztendőben a belvízelöntések miatt nem termett semmi, nem hozott hasznot a föld.

A vízzel való küzdelem sikeres. Az őszi gabonahozam növekedett. Az ötvenes években 7–8 mázsát arathattak nyaranként, napjainkban viszont holdanként 14–16 mázsát. 2100 holdról ez igen jelentős árutömeg. Termesztése tehát jövedelmező. Kisebb területen díszlik a szemes abrakféle és az így felszabadult földeken az állattenyésztésnek kedveznek. Műrétet telepítettek 167 holdat hasznosítanak, holdanként 270 mázsa zöldtömeget nyernek. Elsősorban azért sikerült, mert a Nagyunsági Mezőgazdasági Kutató Intézet segítségével olyan fűfajtákat állítottak össze, amelyek valósággal ontják a zöldtömeget. Kidolgozták a korszerű termesztési eljárásokat is. Rendszeresen műtrágyáznak és ha szükséges, öntöznek. Egyszeri telepítéssel több évig biztonságos takarmányterméshez jutnak, amire a gazdaság történetében korábban nem volt példa. Jó évjárásakor holdanként 420–450 mázsa a zöldtömeg.

A mélyfekvésű táblákon meghonosodott a vízi gabona. Az 1800 hold rizsre berendezett határreszen sajátos vetésforgó alkalmazásával termelnek, hasznosítva 8–900 holdat. A többin fehérugarral, pecsenyekacsa tartással és vöröshere termesztésével foglalkoznak. A rizs legnagyobb hozama holdanként 19,2 mázsa. A mukákat úgy szervezik, hogy minél kevesebbszer tapossák a földet. Szántás után a levegőből adagolják a műtrágyát, s vetés után a legalkalmasabb időszakban repülőgépről gyomtalanítanak. A betakarítás még gond, de korántsem olyan, mint régebben. Az aratás 70–80 százalékát szovjet és jugoszláv gyártmányú kombájnok végzik. A fehér aranyra azért fordítanak nagy gondot, mert a növénytermesztési főágazat termelési értékének 25 százalékát adja. A rizsterület egymázsás terméskiesése egymillió forinttal javítja, vagy üti a gazdaság jövedelmezőségét.

36

Vállalkoztak vetőmagtermesztésre. A hagyományos Dunghan Shali mellett a Kákai 203-asból természetnek nagyobb mennyiséget. A kutatóintézettel tartott kapcsolat révén kisparcellás, fajtaösszehasonlító kísérleteket folytatnak. Állandóan keresik azt a fajtát, ami a gyomai körülmények, adottságok mellett a legnagyobb termést adja.

A Kőszigeti kerületben lévő 1100 holdas ősgyep hozama alig éri el a 6 mázsát holdanként. Ott rendezték be a juhászatot...

Tenyészállat bemutató

Megtörtént az állatok szakosított elhelyezése. A Körösi kerületbe szarvasmarha, a Kőszigeti kerületbe juh és baromfi, a Gyomai kerületbe sertés került. Az állatállomány termelése egyre jobban felzárkózik a növénytermeléshez. Hozama a gazdaság összes hozamából 41 százalék. 92 millió forintos hozamértékből 38 milliót ad ez a főágazat. A szarvasmarha ágazat jelentős szerepet tölt be, számosállatot tekintve az összlétszám 49 százalékát teszi ki... A 15 ezres baromfitartást 80–100 ezres nagyságrendben rizstelepi kacsatartással váltották fel.

A nagy sonkát adó sertések tenyésztésére térnek át. A jugoszláv hibridek elszaporításával lecserélik a kocaállományt és tovább bővítik a szakosított telepet. Számítások szerint 12 millió forintos beruházással 77 vagon vágósertés helyett 137 vagonnal értékesítenek évenként. Indokolja ezt az is, hogy több takarmányt termelnek, mint amennyit feletetnek.

A juhászatra nagy jövő vár. A kőszigeti ősgyep javításával felfuttatták az anyatorzset, ma már eléri a 7 ezres állományt. Társulással létrehozzák Békés megye legnagyobb juhtenyésztő vállalkozását. A pecsenyebárány iparszerű termelésére térnek át...

A gazdaság központja az első kerületben helyezkedik el. Itt a két főágazaton kívül kiegészítő és melléktevékenységet folytató üzemek működnek. Ilyen például a forrólevegős lucernaliszt-előállító üzem, amely évente 900 katasztrális hold lucerna termését dolgozza fel, mintegy húsz-

ezer mázsa lisztnek. A takarmánykeverő üzem évi 75 ezer mázsás kapacitással dolgozik, ami biztosítja az egész állatállománynak a szakszerű takarmányelőállítását. Önálló üzemrészt képez a magas- és mélyépítő csoport, évente 8–12 millió forintos tevékenységgel...”

★

Szaniszlai Lajos

A dévaványai Szaniszlai Lajos 1951-ben tsz-tagként kezdett dolgozni, ám néhány hónap múltán, 1951 augusztusában otthagya a termelőszövetkezetet.

38 – Akkoriban munkaegységre fizettek, s nem pénzt, hanem terményt adtak, azt is csak alkalomadtán. Egyszerre heten írtuk alá a kilépési nyilatkozatot, a tagság pedig hozzá is járult távozásunkhoz. Igaz az elnök nemigen akart engedni bennünket mondván, hogy sok a cukorrépa és a ránk eső részt igenis szedjük fel. Mi erről lemondtunk volna, de aztán mégis úgy döntöttünk, eleget teszünk a kérésnek, remélve, hogy utána nem háborgatnak bennünket. Így is történt. A Kőszigeti Állami Gazdaságban szalmafelhányók voltunk aratáskor. Ott tíznaponként fizettek, s mázsánként 1,20 forintot kaptunk. Így aztán dekádonként 7–800 forintot vihettünk haza. Akkor 700 forint annyit ért, mint most 7 ezer forint. Egy mázsa búza áráért, – ami 200 forint körül volt, – egy pár csizmát lehetett csináltatni. A gazdaságban minden évben meg kellett hosszabbítani

Sertés-telep az 1960-as években

a szerződést. Egyszer aztán nem írtam alá, ez 1957-ben történt, s akkor mentem át Dévaványára a Gyapjútermelő Vállalathoz, ahol szintén fogatosként dolgoztam, ám jobban fizettek. Öt év múlva azután, 1962. december 9-én újra visszajöttem, igaz akkor már a Körösi Állami Gazdaságba, hiszen a Körösi 1960 elején egyesült a kőszigeti gazdasággal. 1962 óta tehát itt, a Körösiben tehenészkedek. A hatvanas évek elején egy embernek 15 tehénnel kellett foglalkoznia, most hatszázegynéhány tehenre hat gondozó ügyel. Ha most így visszaemlékszem, akkoriban könnyebb volt, talán jobban és többet is kerestünk, mint most, amikor bruttó 10–11 ezer forint körül van a fizetésem. Persze abban az időben még nem volt önetető, önitató és fejőház, sempedig mélyalmos istálló...

A Körösi Állami Gazdaság persze igen sok gonddal küszködött a hatvanas években. Ezt bizonyítja többek között az a jegyzőkönyv is, amely a gazdaság 1964. évi eredményromlásának felülvizsgálatáról szól:

„A szanalóbizottság megállapítja, hogy a Körösi Állami Gazdaság a tervezett 750 ezer forint nyereséggel szemben 2 millió 949 ezer forint eredményromlással zárta az évet. A növénytermelés eredményromlása 3 millió 290 ezer forint, amely a költségek 102 százalékos felhasználásából és a hozamok 88 százalékos teljesítéséből adódnak. A folyóévi növénytermelésben a hozamkiesés 1 millió 664 ezer forint. Az őszi csapadékos időjárás miatt 1091 katasztrális hold őszi mélyszántása elmaradt. Az eredményromlást döntően a kenyérgabonatermelés, a kukoricatermelés és az évelő pillangós növények termelésénél következett be. A gazdaság 1964-ben egymillió 725 ezer forint elemi kártérítésben részesült. A kenyérgabona termelésben az eredményromlás 1 millió 398 ezer forint, amiből hozamkiesés 766 ezer forint. A nagyfokú nyári aszály miatt nemcsak az átlagtermés csökkent, hanem az alacsony fajsúlyú búza miatt értékesítési veszteség is érte a gazdaságot (274 ezer forint). A kukorica termelésében az eredményromlás 2 millió 631 ezer forint, ebből hozamkiesés egymillió 990 ezer forint a fellépett aszály miatt.

A nagyobb adagú műtrágya és növényvédő szer mennyiség a befejezetlen termelés- és anyagköltségben túllépésként jelentkezett, ami az aszály miatt a hozamban nem realizálódott. A munkabértúllépés 416 ezer forint volt, melynek oka a 630 hold negyedekes művelésre kiadott terület után kiadott rész értéke. A gazdaságban a kukorica, cukorrépa és rizs betakarítása olyan munkacsúcsot okozott, amit a gazdaság részesműveléssel igyekezett megoldani. Az őszi csapadékos időjárás miatt a betakarításnál a gépek kihasználásának mérve alacsony volt, a betakarítás elhúzódott.

41

Az évelő pillangósok termelésénél 1 millió 460 ezer forint az eredményromlás. Az eredményromlás költségtúllépésből adódik, a költségtúllépés a befejezetlen termelésnél és a segédüzem teljesítményénél mutatkozik . . .

Az állattartás eredményromlása 1 millió 508 ezer forint, a költségfelhasználás 97 százalékos, a hozamteljesítés 90 százalékos. A romlás dön-

Vetés a 60-as évek elején

tően a marhahizlalásnál és a sertésenyésztésnél állott elő. A hízómarhák-nál a felvásárlás leállítására miatt 2073 tak. hó kiesés következett be. A gazdaság igyekezett minél több marhát felvásárolni, ezért gyengébb minőségű marhát is megvásárolt, ahol a takarmányértékesülés alacsonyabb volt a havi súlygyarapodás, 2,2 kilogrammal lemaradt a tervezettől.

A sertésenyésztés eredményromlása 692 ezer forint volt . . .

42 Az igazgatóság az évközi ellenőrzései során az öntözésnél, az állattartásban és a takarmányozás terén állapított meg hiányosságokat. Az utóvizsgálat szerint a gazdaság a megállapított hiányosságokat nagyrészt felszámolta. A gazdaság 1964. évi eredményromlása miatt az igazgatóság további felelősségrevonást nem tart indokoltnak, miután az objektív tényezők közel 6 millió forint nagyságrendben jelentkeztek . . .”

Az állami gazdaságok elmúlt húsz évét bemutató 1969-ben megjelent kiadványban a következőket olvashatjuk:

„Ma 190 állami gazdaság működik az országban, a mezőgazdaságilag művelhető terület 11 százalékán. Ez adja a mezőgazdasági bruttó termelési értéknek mintegy 14 százalékát. Az árutermelésben betöltött szerepük ennél nagyobb. Az összes mezőgazdasági árutermelés 20–22 százaléka kerül ki az állami gazdaságokból. Az 1968. évi termelési és pénzügyi

Nagy M. Lajos igazgató kihirdeti a szántóverseny eredményét 1963. őszén

eredmények világosan bizonyították az előző esztendő kitaró munkájának, bátor kezdeményezéseinek értékét. Búzából kereken 31, takarmánykukoricából 39, cukorrépából 315, lucernából pedig 38 mázsás hektáronkénti átlagtermést értek el... A technika korszerűsítése és a mind hatékonyabb ráfordítások eredménye érezhető a termelékenység növekedésében is. Az egy dolgozóra jutó termelési érték az 1967. évi 88 ezer forintról 1968-ban 96 ezer forintra növekedett. Ha nem is a kívánt mértékben, de javultak a munkafeltételek. A termelékenység emelkedése nyomán növekedett a dolgozók átlagkeresete, s meghaladta az évi 21 ezer forintot. Kedvezőbb volt az év végi részesedés is, a gazdaságok csaknem másfél milliárd forint nyereséget értek el...

43

A mezőgazdaság bruttó termelésének növekedése mintegy 6 százalékos volt, a Csongrád-Békés megyében működő 19 állami gazdaságban pedig 14 százalék. 1969-ben a nyereség ezekben a nagyüzemekben 31,8 százaléka volt az előző évinek. Veszteséges gazdálkodás nem volt, a jövedelmezőségi arány is kedvezőbb volt. Azonban nem fejlődött egyenletesen minden ágazat, jelentős az eltolódás a növénytermesztés javára. Az állattenyésztés és állati termékek előállítása és jövedelme visszaesett... Növekedett a kenyérgabona, a rizs, a hüvelyesek, pillangósok, az olajos növé-

nyek, a borsó, a takarmánygabona és a hibridkukorica területe. Bevezették a korszerű agrotechnikai eljárásokat, az intenzívebb műtrágya és vegyszerhasználatot, elterjesztették a magas biológiai értékű fajtákat, gépesítették a betakarítást, a tárolást, a tartósítást. A szántóterület 73 százalékát három növény foglalta el: a búza, a kukorica és a lucerna. A szántóföldi növénytermesztésben legeredményesebbnek bizonyult a gabona-termesztés. Megoldódott a fajtakérdés: intenzív, bőven termő külföldi fajtákat terjesztettek el, megoldódott a tápanyagellátás, a vegyszeres gyomirtás és a gépesítés. Az átlagok jobbak az előző évinél és a két megye állami birtokai visszanyerték pozíciójukat az országos rangsorban. A kukorica termesztésénél hasonló a helyzet: tért hódítottak az egyszeres keresztezésű hibridfajták.

A nyereségre való törekvés az állattenyésztés és állati termék előállításában is erős differenciálódást eredményezett. Az állományon belül növekedett az anyajuhok száma, a törzs- és húsbaromfi. Csökkent viszont a szarvasmarha, elsősorban a tehén létszáma . . .

Az állami gazdaságokban összesen 259 millió forint értékű – vállalati döntésbe tartozó – beruházást valósítottak meg. Ennek megoszlása a következő: szarvasmarha tenyésztésre 4 százalék, sertésenyésztésre 29 százalék, mezőgazdasági gépekre 32, egyéb mezőgazdasági beruházásra 33, és ipari jellegű beruházásokra 2 százalék. A gazdasági vezetők arra törekedtek, hogy az anyagi eszközöket a gyorsan visszatérülő beruházásokra koncentrálják. Az elmúlt időszakban történt beruházások nagyobb része az elavult termelőépületek és berendezések pótlását szolgálta. A termelés bővülését célzó befektetések inkább és intenzívebben a IV. ötéves tervben várhatók. Minden erőfeszítések ellenére is a Békés-Csongrád megyei állam gazdaságokban a termelésttechnikai színvonal az országos átlag alatt van . . .”

EGY ELHIBÁZOTT BERUHÁZÁS TÖRTÉNETE

Tóth Lajos kerületi növénytermesztő 1970. áprilisában jött a Körösibe. Szarvason végzett a mezőgazdasági főiskolán; egyébként mint vallja tősgyökeres gyomai.

– A Körösi Állami Gazdaság eléggé rossz adottságú földeken gazdálkodik. Az ötvenes-hatvanas években minden környező üzem, termelőszövetkezet elvégezte a talajjavításokat, egyedül az állami gazdaság területén nem történt semmilyen talajjavítás. A kőszigeti részen a talaj aranykorona értéke a tizenhatot sem éri el, ez igen gyenge. A legelőink földje pedig négy aranykorona alatt vannak. Hogy milyen növényeket termeszt a gazdaság? Mindig azt a növényt kell termelni, amelynek piaca van. Árú növénynek továbbra is megmaradt a rizs, igaz kisebb területen foglalkozunk vele.

Most 600 hektárja van a gazdaságnak, ebből 300–300 hektár a két kerületben. A búza vetésterülete 600–1000 hektár között szokott lenni, most 673 hektáron van búza. Idén nagyobb területről 173 hektárról kerül a búza keveréktakarmányokba. A területeinken tavasszal nemigen lehet vetni. Belvizesek, nehezen művelhetők, későn tudunk a gépekkel rámenni a földekre. Ezért célunk az ősziék nagyobb területen való vetése: ide tartozik a búza, az őszi borsó, az őszi árpa, tavasszal csak a rizs, az árukukorica és a napraforgó marad. Napraforgót idén kevesebbet vetetünk, mert különböző betegségek miatt az ötéves váltást be kell tartani, ellenkező esetben olyan betegségek támadják meg a napraforgót, amiről volt már példa a környéken is, ahol hatalmas területek mentek emiatt tönkre. Ezekon kívül lucernatermő területünk is van, de ez elég minimális, csak a dolgozók lucernaigényét és az állatok etetését, valamint a vetőmagtermesztést oldjuk meg ezzel. A rizstelepeken régen hatalmas beruházások voltak, most minden évben egyre kevesebb területet tudunk felújítani, egyre kevesebb területen végzünk tereprendezést, s ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy az idén is 60–65 hektárt újítunk fel. A rizs három–négy évig termeszthető egy területen, azután pihentetni kell a földet. Gondot okoz az is, hogy a rizs után más növény eredményesen nem termeszthető a területen, ugyanis annyira ellevegőtlenedik a talaj az állandó vízborítás

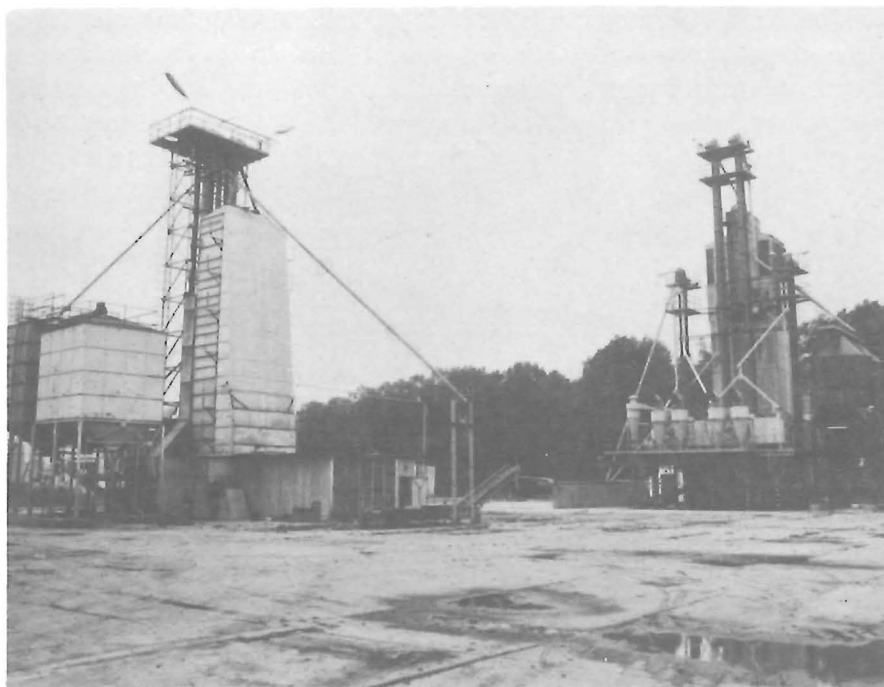
Tóth Lajos

miatt, hogy talajtanilag teljesen lehetetlenné válik más növény termesztése.

A szárítóüzemünk 1974-ben készült el. Előtte rendkívül nagy gondot jelentett a kukorica tárolása és szárítása. Persze a modern szárító munkájának megítélése sem egységes. A kukoricát ugyanis legjobb lenne a régi paraszti módszerrel góréban szárítani, a jelenlegi gyors szárítás helyett, mert ez utóbbi esetben bizonyos biológiailag fontos anyagok úgy megszáradnak, hogy etetéskor az állat számára emészthetetlenné válnak.

46 Az illetmény háztáji területek 1984 óta ugyanakkorák, mint a termelőszövetkezetekben. A dolgozók jövedelemkiegészítéseként 1983-tól intenzív növényeket termesztünk, ami azt jelenti, hogy az egységnyi területről hozott jövedelem jóval nagyobb. Termesztettünk korábban hibrid cirkot, ami holdanként 60 ezer forintot hozott. 1984-től paradicsomot termesztettünk, ami 200 négyszögölről bruttóban 10–15 ezer forinttal gyarapította a dolgozók jövedelmét. 1985-től van a háztájiban hibrid kukorica. Ez az időjárástól függően holdanként 40–50 ezer forintot hozott. Egyébként a számok néha csalókéak. Saját számításom szerint a paradicsom esetében egy órányi munkára 90–95 forint a fizetség, a hibrid kukoricánál 180–195 forint, a hibrid napraforgónál egy órai munkára 290–300 forint jövedelem jött ki.

Egyébként a termelőszövetkezetekben más volt a helyzet, mint nálunk.

Bábolna és BERICO szárító

Ott ugyanis általában csak azt a munkát csinálták, ami jövedelmezőbb volt, míg az állami gazdaságok esetében mindig voltak elvárások, amelyeknek meg kellett felelni, amelyeket teljesíteni kellett. Mindenesetre a Körösi legnagyobb csődje a juhászati beruházás volt. Eleinte a gazdaság igazgatója kézzel-lábbal hadakozott, hogy le kell állítani ezt a hatalmas beruházást, azután valahol elbeszélgettek vele és ezután ő lett a legnagyobb támogatója a beruházásnak. Prémiumokat tűztek ki, meggyorsították a munkálatokat és 1976-ra elkészültek a juhhodályok. Hogy mi okozta a juhászat eredménytelenségét? Úgy gondolom, hogy elsősorban olyan technológiát hoztak be az országba, amely nem lehetett igazán sikeres. Egy betonvárban szerintem nem lehet megoldani a juhászatot. Ráadásul a csődhöz még az is hozzájárult, hogy a birkák piaca is „bedugult”, tehát nehéz volt értékesíteni az állományt. Azután jöttek a különböző betegségek, behurcolták a rühösséget is. A juhászati telep épületeinek egy részét azután gabonátárolóvá alakították át, a másik részében pedig libanevelés folyik...

Reménységünk és kudarcaink: a juh (merinói kos)

48 A Körösi Állami Gazdaság messzeföldön híres juhászatáról gyakran cikkezett akkoriban a megyei lap is. Íme néhány az írásokból: 1973. augusztus 23-án Film készült a Körösi Állami Gazdaság juhtenyésztéséről címmel a következőket olvashatjuk: „A juhtenyésztés időszerű kérdéseinek megvitatására egésznapos tanácskozást és tapasztalatcserét rendeztek az elmúlt napokban Gyomán. Ott voltak a Körösök völgyéből, főként a juhtenyésztéssel foglalkozó gazdaságok szakemberei, s kerekasztal-beszélgetést folytattak Szabó Antallal, az állami gazdaságok központjának szakágazatvezetőjével. Kiderült, hogy hazánk állami gazdaságaiban mintegy 200 ezer anyajuhot gondoznak, s a szaporulattal együtt évente 350 ezer a létszám. Jelenleg a gazdaságokban általában ráfizetéses a juhtenyésztés. Ezért is jöttek Gyomára a szakemberek, hogy a Körösi Állami Gazdaságban kialakított, zárt rendszerű juhtenyésztés módjait tanulmányozzák...

A juhászati nap keretében levetítették a Körösi Állami Gazdaság juhtenyésztéséről készült Új úton című kisfilmet. Ebből a jelenlévők jól láthaták: a gazdaság komoly áldozatokat hozott azért, hogy a juhászatot fellendítse, jól jövedelmező ágazattá fejlessze... Új szakosított juhtelepeket

építettek, ahol jobb munkakörülményeket teremtettek a gondozóknak, s az állatoknál új, korszerű tartási, illetve takarmányozási technológiát alkalmaznak. A gépesített juhaklokban granulátum formájában kapják a takarmányt az állatok. Az alomszalma ismeretlen fogalom, rácspadozat biztosítja, hogy a juhok gyapja tiszta maradjon a lehulló trágyától... A gazdaságban tízezer juhot gondoznak. Felvetődött az a gondolat is: jó lenne ebben a térségben a hortobágyihoz hasonló speciális juhvágóhidat építeni, így jövedelmezőbb lenne a tenyésztés, biztonságosabb az értékesítés.

Puha fűből, kemény valuta címmel 1979-ben a következőket olvashatjuk: „Azt tartjuk, hogy a juhászat jövedelmezővé tétele az elletőben kezdődik. Az egyedi elletés a legbiztonságosabb módszernek látszik arra, hogy csökkenjen a bárányhalandóság, ezért is igyekszünk a lehető legbiztonságosabbá tenni az állatok elhelyezését és a felügyeletet.

A hét elején beszámoltunk arról, hogy a Körösi Állami Gazdaság juhtelepén korszerű, egyedi elhelyezést biztosító ellető istálló kezdte meg üzemelését. Ez eddig egy hír, de ha hozzátesszük, hogy az országban ez az első ilyen istálló, feltétlenül nagyobb figyelmet érdemel.

A gyomai gazdaságban nagy hagyományai vannak a juhászatnak. A mostani építkezés lényegében a hetvenes évek elején épült telep felújítása. A munka két éve kezdődött az 53 milliós tervezett költségből eddig 36 milliót használtak fel. Elkészült a beütemezett hat anyatartó épületből négy, a két elletőistálló, ezek egyike a már említett egyedi ellető. Ebben összesen 528 ketrec van, ezekbe kerülnek ellés előtt az anyák. A módszer több szempontból is előnyös: mindegyik állat külön-külön szemmel tartható, könnyebb beavatkozni az ellésbe. A már megszületett bárányt nem tapossák össze, kisebb az esélye, hogy fertőző betegséget kapjon. Biztosabb, hogy tejhez jut a bárány, ez segíti a megerősödésben, várhatóan jelentősen csökken az elhulás.

A telep már termel, nem is keveset, az idén 75 vagon bárányhús hagyja el Kőszigetet és az országot s ezért kemény valuta a fizetség... A juhtenyésztők megváltozott szemléletét jelzi, hogy mind fontosabb kérdésként kezelik a takarmányozást. Így van ez a Körösi Állami Gazdaság Kőszigeti telepén is. Az anyák és kosok ellátását elsősorban a legelőre kívánják alapozni. Erre szolgál az a 340 hektáros terület, amelynek felújítása jövőre fejeződik be olyan földön, amelynek aranykorona értéke nulla és 3 között van, tehát gyepen kívül más nemigen természetes rajta... A hízótáp – saját elgondolásuk szerint – a gazdaság természetes alapanyagokból, a telepen működő takarmánytelepen készül. Mindez lehetővé teszi a legjobb összeállítású hízótáp kikísérletezését, a saját készítés pedig biztosíték az egyenletes, jó minőségre...”

Alig egy évvel később 1980 júliusában ezt olvashatjuk: „A gyomai Körösi Állami Gazdaság rendelkezik megyénk egyik legnagyobb juhászatával. A gazdaság idei 182 millió forintra tervezett termelési értékének 45 százalékát az állattenyésztés adja. A 16 300-as juhállományból 5 ezer az anyabirka. Ezekben a napokban 9800 bárányt hizlalnak, az év első felében már tízezret értékesítettek a tőkés piacokon. Az állami gazdaság legnagyobb pecsenyebárány-vásárlói között tartják számon az NSZK-t, Olaszországot, Líbiát és Szíriát.

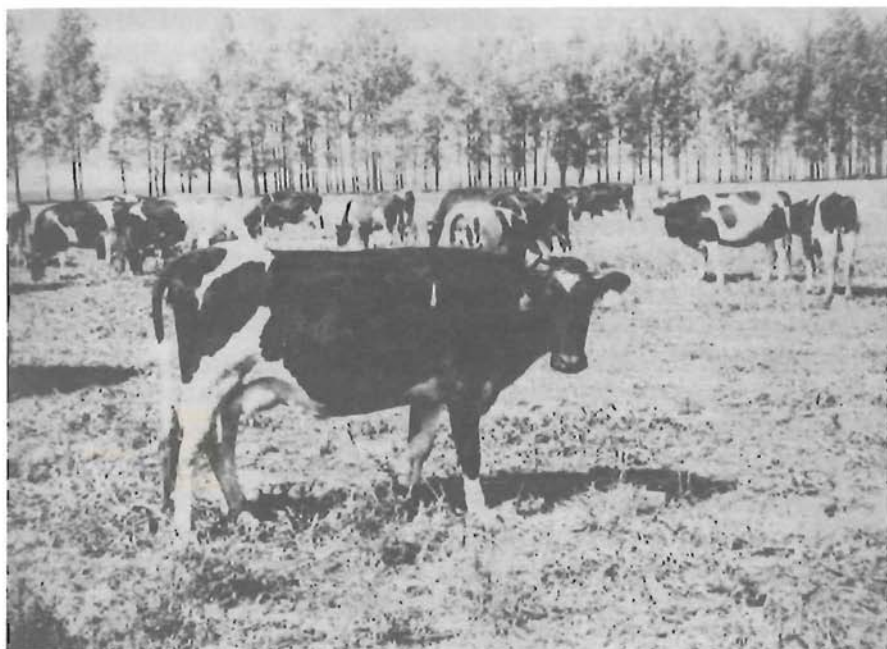
A hústermelés mellett számottevő az állami gazdaság gyapjúértékesítése is: június végéig 283 mázsa nyersgyapjút adtak át feldolgozásra, az elkövetkezendő hónapokban még 60 mázsa nyírott gyapjút értékesítenek. A juhtenyésztést az elmúlt évek fejlesztései nagyban segítették. Ugyanis 47 millió forintot költöttek beruházásra...”

A talpraállás évében, 1982-ben a következőkről tudósít a megyei lap: „A Gyomaendrődi Körösi Állami Gazdaság a múlt év végén majdnem veszteséges lett. Hogy ez mégsem következett be, az az Állami Gazdaságok Országos Központjának köszönhető – a kezelése alatt álló tartalék-alapból fedezte a Békés megyei gazdaság pénzügyi hiányát. Ami volt, elmúlt. Sokkal fontosabb ennél, hogy a gazdaság – legalábbis úgy tűnik – az idén talpra áll. S ha nem is nagy összegű, de nyereséggel zárhatja az évet...”

Az állattenyésztés legnagyobb terhe a korszerű, de eredeti céljára használhatatlan juhtelep. A 63 millió forintos beruházás terheit még egy darabig nyögni fogja a gazdaság. Hogy a terhek csökkenjenek elhatározták a kilenc épület egy részét gabonátárolóvá alakítják, más részét bértárolásra használják.

A juhállományt tavaly kisvállalkozóknak adták ki, akik anyánként 800 forint bérleti díjat fizetnek, a vállalkozóknak ezért a gazdaság átadja a régi épületeket, a legelőt, kapnak vizet, villanyt... Az állományt még egy ideig csökkentik, tavaly és az idén is 500 birkát adtak át...

50 A Békés megyei Népújság 1984. március 20-i számában a következőket olvashatjuk: „Évekkel ezelőtt belefogtak egy kísérletbe, akkoriban ehhez még az állam is könnyen adta a pénzt. Az újítás akkor tizenévvél ezelőtt mindenkit magával ragadott (még e sorok íróját!): igényes épületbe, rácspadra a birkával! Így lesz osztályon felül tiszta a gyapjúja, s ad majd a belterjes körülményeket meghálálva mindent a megszokottnál bővebben. Az első eredmények igazolni is látszottak minden feltevést, bár a költségek alakulása már kevesebb jóval biztatott, dehát a tanulópénzt legtöbbször meg kell fizetni. Igaz, kicsit sokba került a végső következtetés, miszerint a birka mégiscsak a legelőn, szabad körülmények között érzi magát a legjobban, de végre kimondták, s ezzel a Körösi Állami Gazdaság máris meg-

Legel a gulya

szabadult egy olyan teherterétől, ami az utóbbi években mind lejjebb, s lejjebb húzta...

Új alapokra helyezték az állattartás egészét. A juhok – az ésszerűségig csökkentett számban – visszakapták legelőiket. Most azon gondolkodnak a körösiek: miképp szervezhetnék meg tartásukat több falkában egy-egy „pásztor-családra” alapozva. A korábban megépített drága épületek sorsa már eldőlt, a veszteségek növelése helyett a nyereség gyarapítása a feladatuk: magtárként, raktárként, bértárolóként a gabonaforgalminak, a cukorgyárnak, illetve mindezeket megelőzve a húslibáknak engedve teret a hizlaláshoz...

Az 1970-es éveket változatos gazdálkodás jellemezte. A Körösi Állami Gazdaság hol eredménnyel, hol pedig veszteséggel zárta az esztendőket. Az 1970–71-es év eredménytelenségét az árvíz és a belvízkár magyarázza, melynek talajromboló hatása a szántóterület egészen érezhető volt. A talajszerkezet leromlását, valamint a víz nagyarányú lúgozó hatását nem lehetett egy esztendő alatt helyrehozni. Az állattenyésztési ágazatok veszteségét is zömmel a takarmánytermesztés hiányosságai okozták. A műszaki színvonal leromlása viszont az előző évek helytelen koncepciójából adódott.

Az 1973-as és 1974-es esztendőök felfutást jelentenek a gazdaság életében. 1973-ban 8 millió 118 ezer forint, 1974-ben pedig 9 millió 425 ezer forintos vállalati eredménnyel zárt a gazdaság, miközben egyszerűsítették a vetésszerkezetet. A fő profilt a kalászosok, az olajos növények, a pillangósok, a rizs, a kukorica és az egynyári szálások jelentik. Megkezdődött a rizstelepek rekonstrukciója, ugyanakkor az állattenyésztési ágazatokban nehezebb időszakról adnak számot a dokumentumok. A szarvasmarha- és sertésállományt száj- és körömfájás tizedeli meg. A betegség nem jár egyedül. A szarvasmarha állomány megromlott egészségi állapota miatt elveszíti a TBC-mentességet és megjelenik a brucellózis is. Veszteséges a juhászat is, a száj- és körömfájás miatt értékesítési nehézségek is adódnak.

Húszezres nagyságrendben 1974-ben kezdődik meg a Gyapjútermelő vállalattól vásárolt alapanyaggal történő juhhizlalás.

A dolgozói létszám az 1971-es 754-es csúcstről fokozatosan csökken, s 1974-ben 680-an dolgoznak a gazdaságban. Az 1975-ös év minimális vállalati eredményt hoz, mindössze 218 ezer forintot. A növénytermesztés eredménye változatlanul a terveknek megfelelően alakul. A rizs rekordtermést hoz, 35 mázsát hektáronként, s ezzel országos első helyezést ért el a Körösi. Ez az év a szarvasmarha állomány teljes cseréjének az éve. Szükség volt az állománycserére, ám 8 millió 898 ezer forint vállalati veszteséget jelentett az 5 és fél millió forintos állami támogatás mellett. Az állománycserével a szarvasmarhatelep rekonstrukciója is megkezdődött. Az ezt követően összesen 14 helyről szállított állomány komoly immunizálási program kidolgozását igényelte, melyet az állategészségügyi intézetek segítségével a gazdaság szakembergárdája sikeresen oldott meg. A gazdaság vezetése ebben az évben határozta el a sertéstelep felszámolását. A juhászat azonban változatlanul veszteséges, ugyanakkor ebben az esztendőben mintegy 1600 tenyészcserét állítanak be. Ugyancsak 1975-ben helyezték üzembe a BL-15-ös szárítóberendezést.

52 Az 1976-os év a földcserék éve volt. A Gyomai Győzelem Tsz.-szel major- és földcsere révén egy területbe került a gazdaság földterülete. Megkezdődött a sertéságazat felszámolása. A tenyészállomány egy részét akcióba adták ki, másik részét a téglagyárba és az Új Élet majorba telepítették a végleges felszámolásig. A növénytermesztés ebben az évben az aszály és a földterület-cserével járó gondok miatt nem igazán hozott nyereséget, ám az állattenyésztés némi javulása besegített a 6 millió 801 ezer forintos vállalati eredménybe. A szarvasmarha állomány TBC és brucellamentessé válik és így megkapja az A-kategóriás telepi rangot. Ez év őszén a gazdaság 200 holstein-friz üszőt vásárol tenyészanyagként a tejtermelés fokozására és fajtaváltásra. A gazdaság a hetvenes évek derekán igen sokat

tett a katasztrofális műszaki színvonal javítása érdekében, melynek eredményeként kialakul a gazdaságban is a nagygépek rendszere.

1976-ban a gazdaság akkori vezetése elhatározta a juhtelep építését, illetve rekonstrukcióját, amely a tervek szerint 36 millió forintos beruházásnak indult. A juhászati ágazatban az iparszerű tartást kívánják megvalósítani, az úgynevezett rácspadlós technológiát, s a kétévenkénti ötszöri elletést. Az elképzelés a korabeli „iparszerű állattartási szisztémára” épül, állami támogatással és igen sok „szakértővel”. A technológiát országsszerte egyedülállóan tartják a juhtenyésztési szakemberek és mivel a kívüllőknek semmi sem drága, beleviszik a gazdaságot e hatalmas juhászati beruházásba. Az ezt követő éveket 1979-ig a juhászati beruházás végrehajtása határozza meg, holott erre az időszakra esik az ágazat országsszerte tapasztalható romlása, a gyapjú egyre csökkenő ára. Ezt tapasztalva a gazdaság vezetése ismét nagyarányú hízóbárány alapanyag felvásárlásába kezd abban bízva, hogy a juhhús exportja igen jó hasznot hoz. Ám a várt remények nem válnak be.

A következő, 1977-es esztendő 8 millió 712 ezer forint vállalati eredményt mutat. Legeredményesebb a szarvasmarha ágazat gazdálkodása, az állománycsere kezdi meghozni a nyereséget. Az 1976. őszén vásárolt 200 holstein-friz üsző termelésbe állításával a jó hatást igyekeztek fokozni. 1978-ban azután a magyartarka és a holstein-friz F1-es állomány is termelésbe áll és ez a tejtermelés nagyarányú növekedését hozza magával.

Az 1978-as esztendő már a megtorpanás éve. A rekord búzatermés ellenére a gazdaság éppen hogy csak nem veszteséges. Ekkorra már a juhászati beruházás tervezett 36 milliós költsége, mintegy 51 millió forintra rúg. A gazdaság 1978-as mérlege szerint a juhászati ágazat megtorpanásának okait a gazdaság vezetése a telep építésében és az ezzel párhuzamos üzemeltetési gondokban, valamint a hiányos szakmai munkában találja. Ugyanebben az esztendőben készül el a tehenészeti telepen a modern fejőház.

Az 1979-es esztendő a Körösi fekete éve. A gazdaság 12 millió forint veszteséggel zárt, s a veszteség zömét az állattenyésztési ágazatok, valamint az alaptevékenységen kívüli tevékenységek hozták össze. Ez utóbbiakhoz tartozik a külső építőipari munkák, amelyek gyenge felszereltségükkel, több kívülálló cégnek végeztek veszteséges munkákat. Az 1979-es év 12 milliós vesztesége szanálási eljárást vont maga után.

A körösladányi Mező János 1969. szeptember 1-én jött a Körösi Állami Gazdaságba. Gyomán végezte a szakmunkásképzőt, általános géplakatosi szakmát tanult, s amikor 1972-ben befejezte az ipari iskolát, azonnal kapott egy SZK-4-es, 12–13 éves kombájnt. Ezzel két évig aratott, majd átültették egy másikra, egy újabb SZKD-5R-re, ami lánctalpas volt. Ugyanis voltak olyan időszakok, amikor állt a búzatáblán a víz, csak ezzel a géppel lehetett rámenni a talajra.

– Bennünket nyolc hónapos koromban elhagyott az anyám, így apám és nagyanyám nevelt fel. Ma is sokat gondolok azokra a fiatalokra, akiknek mindenük megvan, több mint a mi időszakunkban volt. Én még farmeröltönyről álmodni sem mertem akkoriban, pedig már akkor is divat volt. Én a kereséményemet vízbevezetésre, mosógépre és ilyesmire költöttem. Csak egy VEF-rádiót vettem magamnak. A nagyobbik fiam pedig most magnót, horgászfelszereléseket vásárol. 1978-ban mentem katonának, közben meg is nősültem, s utána jöttek a problémák. Az 1983-as év volt a legnehezebb számomra, aratásra készültünk, s közben a szüleim egymás után, rövid időn belül haltak meg...

Az aratási szezonon kívül mezőgazdasági szerelőként dolgozom. Hogy

Mező János

elégedett vagyok-e a keresetemmel? Búzaaratásnál 17 ezret keresünk, de lejön belőle az adó, így 13 ezer forintot vihetek haza a családi pótlékkal együtt, ez pedig nem sok. Aki másként vélekedik, vagy irigyli, az jöjjön és csinálja helyettem. Talán azt mondhatom, hogy elégedett ember vagyok, ám a jelenlegi fejlemények aggasztanak. Most másképp van mint régen: munka van, de pénz nincs...

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1978. március 15-én a társadalom minden osztályát és rétegét érintő, nagyjelentőségű politikai, gazdasági napirendet tárgyalta. Elemezték az élelmiszertermelésben eddig elért eredményeket, feltárták a gondokat és hosszútávra megjelölték a feladatokat. A KB határozat értelmében alapvető érdek és feladat a mezőgazdaság intenzív fejlesztése, az élelmiszertermesztés dinamikus növelése. A legfontosabb a szellemi és anyagi erőforrások ésszerű felhasználása, a hatékonyság növelése, a minőség javítása, a szakosítás, a koncentráció előnyeinek fokozottabb kihasználása.

„Gyomán a két termelőszövetkezetben és az állami gazdaságban kialakultak a nagyüzemi méretek és létrejött az ennek megfelelő szervezet. Az utóbbi időben nagy volt Gyomán a mezőgazdasági üzemek beruházása és most feszítenek a kiegészítő beruházások. A fejlődés ütemének tartásához és az eredmények javításához egy-egy üzem szellemi, anyagi és szervezeti ereje lassan nem elegendő.

Gyoma nagyközség területe 18 822 hektár. Területének nagy részét

Aratunk

három mezőgazdasági nagyüzem műveli: az állami gazdaság, a Győzelem és az Alkotmány Tsz. Az üzemek jelenlegi területi felosztása 1976-ban alakult ki, az Új Élet és a Győzelem Tsz egyesülésével, valamint a tsz és az állami gazdaság ezer hektáros föld- és majorcseréjével. A Győzelem Tsz jelenleg 7361 hektáron, az Alkotmány Tsz 5484 hektáron és a Körösi Állami Gazdaság 7389 hektáron gazdálkodik. A tanyavilág megszűnésével nagy táblák és tömbök alakultak ki, amelyen a fejlett technikát a korszerű technológiát gazdaságosan lehet alkalmazni... Mindhárom üzemnek gyenge talajadottságai mellett a meliorációs problémák okozzák a legnagyobb gondot. A komplex földvédelem tervének elkészítése 1981-től várható. Ennek érdekében célszerűnek látszik mindkét öblözet repülőgépes felvétele, összekötve ezen munkát Dévaványa térségének felvételezésével –, melynek alapján nagyvonalakban kirajzolódna a konkrét teendők. Az öntözőterület 1059 hektárra növelhető a Csudaballai öntözőfürt megépítésével. A rizstelepek további megépítését a Győzelem Tsz szervezi (465 hektár), rekonstrukcióját pedig gazdaságunk (500 hektár). Mindkét üzem rendelkezik, illetve beszerez Caterpillar gépsort, melyek kapacitása 1981–1990 közötti időben ezen a területen meliorációs munkát végezhet.

Szomszédos területeink egy része legelő, ezeken a területeken a fű összetétele a sekély termőréteg, a jelenlegi tápanyagszint és az öntözés hiánya következtében csak juhok legeltetésére alkalmas. Mindenképpen célszerű ezen körzetben a juhállomány további fejlesztése és juhtelep közösen történő létrehozása. A telepépítést, illetve fejlesztést a Görögállási legelőn célszerű megvalósítani, ahol a legelő 5 ezer anya és szaporulata eltartására és felnevelésére alkalmas. A telepépítés a két termelőszövetkezet összefogásával valósul meg, ahol figyelembe veszik a gazdaságunkban szerzett kísérleti tapasztalatokat és igényt tartanak a nagy termőképességű, fajtakonstrukciónkra is. Felvetődik a szarvasmarhatenyésztés vonatkozásában is az együttműködés, ehhez azonban Póhalmon legelő telepítése (200 hektár és felújítása (381 hektár) szükséges. . .

A Körösön túli területeinken zömében olyan növénykultúrákat termesztünk, amelyek igénylik az intenzív növényvédelmet, a folyamatos tápanyag utánpótlást, például a rizs és kalászosok esetében. Gazdaságunknál már biztosítottak az agrokémiai bázis kialakításának feltételei, így a központi repülőtér, műtrágyatároló és az ezeket bekötő burkolt út. Tehát együttműködéssel, közös növényvédőszer raktár és fedett műtrágya raktár építendő a VI. ötéves tervekben.

A községi párt végrehajtó bizottság az összehangolt fejlesztés lehetőségét és feladatait elfogadta és az üzemeknek ennek szellemében kell közép-távú terveiket elkészíteni. Az üzemek fejlesztési lehetőségei nem valószínű, hogy javulnak, ugyanakkor részt kell vállalniuk az ország egyensúlyi helyzetének javításából. Éppen ezért a rendelkezésre álló eszközöket nem szabad elforgácsolni, hanem törekedni kell a közös érdekű, legfontosabb beruházások együttes megoldására” – olvashatjuk a Körösi Híradó című üzemi lap 1979. júniusi számában.

58 A Körösi Állami Gazdaság biztatóan kezdte az 1980-as évtizedet, melynek első évét 3 millió 653 ezer forintos nyereséggel zárták, s emellett 149 millió 833 ezer forintos árbevételt produkáltak. Az 1980-as esztendő pozitív eredménye leginkább a szarvasmarha ágazat robbanásszerű eredményjavulásának köszönhető, s ez a tejelő tehenészet fajtaösszetételének változásából ered. Ugyanis az állomány 80 százaléka intenzív tejelő. Ebben az esztendőben 18 és fél millió forintos gépi beruházást valósítottak meg a gazdaságban. A korábban még dicsőített juhászati technológiát fokozatosan átalakították. Megszüntették az egyedi ketreces blokkokat, s kialakították a nagyfalkás tartási rendszert. Ebben az évben kezdte meg működését a juhvágóhid. Az energiaárak robbanása miatt megszüntette működését a lucernaszárító. Az alaptervekenység mellett növekedett a melléktervekenységek aránya. A Körös Kazángyártó és Gépipari vállalatnak gázkazánokat gyártanak kooperációban s az építőipari tevékenység is erősödik.

Kőszigeti irodaház

A gazdaság akkori igazgatója, Ambrus Balázs 1981. júliusában a következőket nyilatkozta: – Ahogy már jelenleg sincs, sertéstenyésztéssel ezután sem foglalkozunk. A juhászatban a múlt évben befejeződött az 53 millió forintos beruházás, de a jövő érdekében fejőházat kell építeni. A mostani ötezres anyalétszám szintentartását tervezzük, egyébként úgy, hogy a hízóbárány export a jelenlegi évi 6–700 tonnáról a tervidőszak végére fokozatosan elérje az ezer tonnát. A szarvasmarha tenyésztés legnyereségesebb ágazatunk. Ezen belül a tehénállomány 650–700 között mozog, s fejlesztésével csak akkor lehet számolni, ha a teleprekonstrukció a VI. ötéves tervben meglesz. Addig a tejtermelés emelése a cél, mégpedig tehenenként az 1980-as 4800 literről 5400 literre. Nagyon szeretnénk lépni, s már ebben az évben elérni az 5300 literes átlagot. Visszatérve az előbb említett beruházásra, megvalósítása bizonytalan, holott nemcsak a létszámnövelés indokolja, de az is, hogy hosszútávon a tehenészet létét befolyásolja az elmaradás. Mindenképpen szükséges a növendék- és hízómarha-istálló építése is, mert nem mehet tovább, hogy férőhely hiányában a bikákat eladjuk és ne itt hizlaljuk. A tervünkben szerepel továbbá, hogy a mellék- és ipari tevékenységek a jelenlegi 10–15-ről a termelési

érték 40–50 százalékára fogjuk növelni . . . A gazdaság 1983. december 31-ig egyéb okok miatt – belvív, árvív – kedvezőtlen körülményűnek számít, s ezért 5 százalékos dotációt kap az államtól. Azt kell elérnünk, hogy 1984-től teljesen a saját lábunkra álljunk, vagyis a három év alatt rentábilissá váljon a gazdálkodás. Ezt várja tőlünk a népgazdaság, s ennél fontosabb nincs, bár nehezebb sem . . .

A gazdaság élén 1982. júniusában vezetõváltás történt. A Körösi igazgatói székébe a gyomaendrõdi Gyõzelem Tsz fõmezõgazdája, Dávid Imre került. Az új igazgató finomította a termelési szerkezetet. A rossz talajokon következetesen végrehajtott altalajlazítással javítottak, ezt a munkát mintegy 2400 hektáron végezték el. A juhászati ágazat év végén 8 millió 695 ezer forintos veszteséggel zárt. A Kõszigeti „modern” telep üzemeltetési költsége olyan mértékû volt, hogy még az elfogadható áruki-bocsátás mellett is veszteséget produkált. A juhtelep nyolc épületébõl hármat gabonatórolóvá alakítottak, kettõben pedig liba elõnevelést, háromban liba utõnevelést folytatnak. Felújították a szarvasmarhatelepet, s a következõ évre, 1983-ra a kötetlen tartást igyekeznek meghonosítani, emellett szervezeti változtatást is terveznek. A kerületi rendszerre való áttérést fontolgadják, s a következõ évre az ágazati önelszámolást kívánják bevezetni. Eszerint öt önelszámoló egység fog dolgozni a három kerületben. Az alaptevékenységen kívül többféle melléktevékenységgel próbálkoznak. Így például a ZIL autódaru munkavédelmi szempontból történõ átalakítását végzik. Gyártják a Varietas műanyagházat, hozzákezdtek a Vízi-Yoker márkanévû vízibicikli gyártásához, valamint megvásárolták a Pneu-com kisgépcsalád szabadalmát és hozzákezdtek a termék kifejlesztéséhez.

E kezdeményezések azonban néhány hónap múltán elbuktak, elsõsorban a mûszaki erõforrások, valamint a szervezetségi okok miatt.

A Körösi az Állami Gazdaságok Országos Központjának tartalékalapjából 7 millió 33 ezer forint összegû támogatást kapott, s így végülis 293 ezer forint eredménnyel zárta az 1982-es esztendõt.

61

A következõ 1983-as esztendő mérleg szerinti eredménye egymillió 97 ezer forint, melybõl 700 ezer forintot a korábbi évek veszteségének kigazdálkodására, 109 ezer forintot pedig az importilleték pénzügyi rendezésére fordítottak.

A juhállomány teljes egészét haszonbérbe adták ki. Igyekezve ezzel felszámolni a veszteségforrást, ezzel egyidõben új ágazat jött létre a gazdaságban. A meglévõ juhtelepi épületek hasznosítására 54 600 pecsenyeli-

bát, illetve húslibát, valamint 35 ezer pecsenyecsikét vásároltak. A libák gondozását, tízezres csoportokban négy fős brigádok végzik, s a velük foglalkozók keresete a súlygyarapodástól, illetve az elhullástól függően 3000–5300 forint körül alakult.

★

Dr. Pallaghyné Dr. Kátai – Pál Katalin

Az állomány egészségügyi ellátására sem lehet panasz, hiszen a kerületnek dr. Pallaghyné dr. Kátai – Pál Katalin személyében külön állatorvosa is van. Az állatorvosnő 1983. januárjában került a Körösibe. Két évvel azelőtt, 1981-ben férjével költöztek át Mezőhegyesről Dévaványára. Két évet még otthon töltött gyesen, majd 1983-ban kezdett a Kőszigeti kerületben.

- 62 – Tulajdonképpen mezőhegyesi születésű vagyok. 1961-ben szüleim Hódmezővásárhelyre költöztek, s azóta is ott élnek. Én is ott érettségiztem, majd 1977-ben végeztem el az állatorvosi egyetemet. A száz fős évfolyamban tizenöten végeztünk lányok, majd a diploma megszerzése után férjemmel együtt a Mezőhegyesi Mezőgazdasági Kombinátban kezdtem dolgozni. Az első évben a sertéstelepre kerültem gyakorlatra, azután megszületett az első gyermekem, majd ezt követően a kombinát laboratóriumába öt évet töltöttem el. Kicsit félttem is kijönni a telepre először, de azután csak belerázódtam a gyakorlati munkába. Persze így sem könnyű

a munka három gyermek mellett. A lányomnak biztos, hogy nem fogom javasolni ezt a szakmát.

A baromfival tulajdonképpen kétkezi munka nem sok van. A libára például az első négy hétig kell nagyon vigyázni. Óvni kell az állományt az első napok veszélyeitől, a kóli, vagy szalmonella fertőzésektől, később pedig háromhetes korig a libainfluenza a veszélyes. Ez ellen csak úgy tudunk védekezni, hogy a naposlibát szérumozzuk, s ez háromhetes korig védettséget ad. Ettől függetlenül persze érhetik még fertőzések a jószágot a későbbiekben is, ám 3–4 hetes korban a legérzékenyebbek. Ilyenkor rendkívül fontos a megfelelő környezet, a páratartalom, a hőmérséklet, a takarmányozás, illetve a vitaminozás, s ennek van egy megfelelő technológiája. Csak az állatorvos munkáját nyomon követni nem lehet, mivel ez csapatmunka. Engem ágazati eredmény alapján fizetnek s én csak ágazati szinten, a gondozókkal és állattenyésztőkkel együtt tudok valamit felmutatni, akik vagy elfogadják a tanácsomat és úgy csinálják, ahogy mondom, vagy nem, és akkor én is, ők is veszítenek. Jelenleg a lúdtörzstelep ágazatvezetőjeként is tevékenykedem. Számomra ez egy kicsit újat jelent, hiszen a vakcinázási program mellett figyelnem kell arra is, hogy a tojáskezelést és szedést ellenőrizsem és a kelési eredményeket is nyomon kövessem. Ezzel tehát némileg kibővült a munkám. Hogy elégedett vagyok-e a fizetésemmel? Hát, a férjem, aki szintén állatorvos igaz körzeti, jóval többet keres. Nekem ezzel az ágazatvezetői ténykedéssel együtt 13 500 forint a fizetésem.

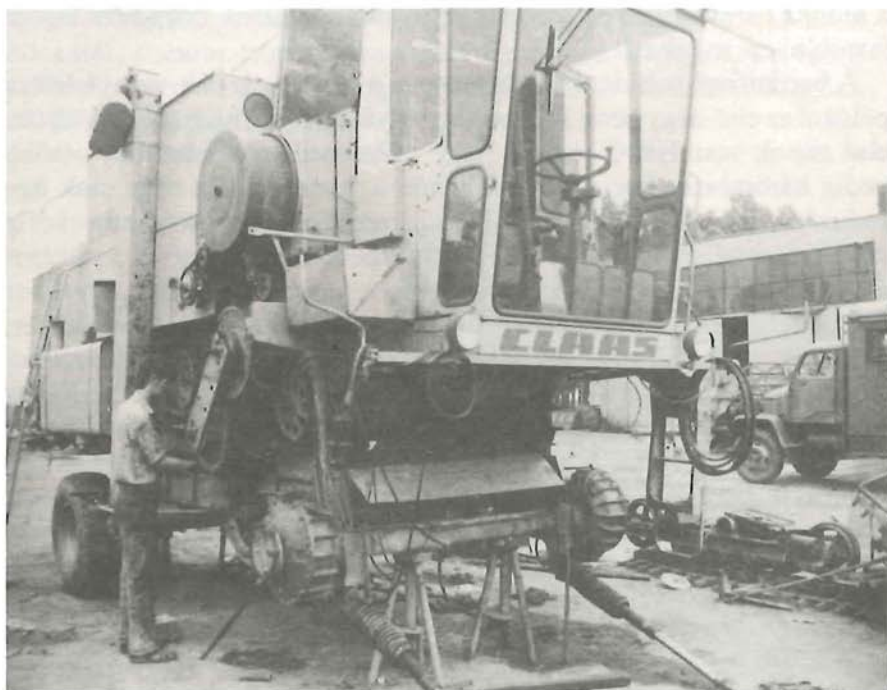
Van-e időm a továbbképzésre? A fejlődéssel az állatorvosnak is lépést kell tartania. S ehhez a gazdaság lehetőséget biztosít, számomra inkább az a probléma, hogy mint háromgyermekes anyának, otthon már egyáltalán nincs időm szakmai dolgokkal foglalkozni...

★

1983. végére a melléktevékenység szerkezete egyszerűsödött, bér munkában esztergakéseket gyártanak, valamint a Körös Kazángyártó és Gépipari Vállalat 2. számú gyomaendrődi gyáregységének kazán-részegységeket. Még ebben az évben megszüntették a szerteágazó építőipari tevékenységet.

63

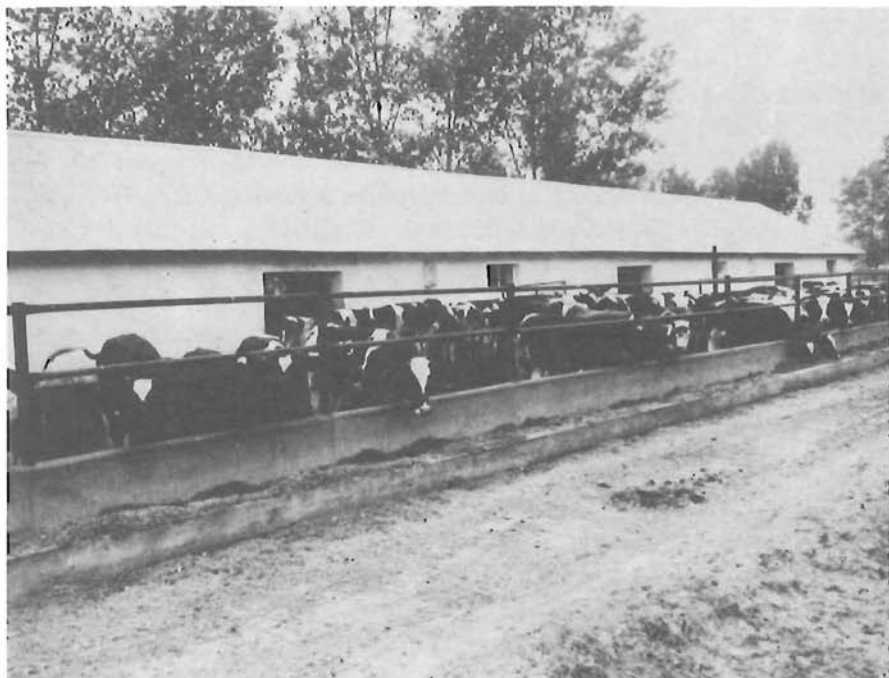
A vállalati tanács alakuló ülésén, 1985. március 7-én elhangzott többek között, hogy a gazdaságirányítás új rendszere olyan új elemekkel bővült, hogy különvált a tulajdonosi és a működtetési funkció. A demokrácia ilyenként való kiszélesítése nemcsak nagyobb jogokkal ruház fel egy vállalati kollektívát, hanem a kötelesség és a felelősség mércéjét is magasabbra emeli. A felelősség abban nagyobb, miként teljesítjük a tulajdonos elvárásait, de abban is, miként boldogulnak gazdaságunk dolgozói. Követel-

Aratás előtti kombájn javítás

mény, hogy minden dolgozó olyan anyagi javadalmazást és reális juttatást kapjon, amelyet munkájával megteremt és amelyet a környező nagyüzemek tudnak biztosítani. Gazdaságunk nem tartozik azon üzemek sorába, ahol a természeti adottságok kiválóak, még azok sorába sem, ahol a termelés és feldolgozás olyan szintű, hogy az időjárás és szabályozási gondokat ki tudjuk védeni. Itt mindennapos kemény munkával kell megteremteni a létünkhöz való feltételeket.

64 A MÉM képviselője a következőket mondta az alakuló ülésen: A gazdaság jelenlegi igazgatója 1982. június elsejével került a Körösi élére. A mintegy hároméves vezetői tevékenysége az átvétel idején mélyponton lévő gazdaság életében a fejlődés és eredményesség terén egyaránt elismerést érdemlő pozitív előrelépést eredményezett. A gazdaság az elmúlt két évi súlyos aszálykár ellenére nyereségesen zárta az évet. Az 1984-ben elért közel hatmillió forintos nyereség az aszálykárt, és a kedvezőtlen adottság miatti támogatás összegének 9 millió forintos csökkenése mellett is tiszteletre méltó eredmény. A korábban igen labilis helyzetű gazdaságban sikerült megteremteni a pénzügyi, gazdasági egyensúlyt. A gazdaság a megfelelő eredményességet és stabilitást biztosító fejlődéséhez helyesen kialakí-

Az I. kerületi tehenészet

tott fejlesztési stratégiával, koncepcióval rendelkezik. A biztonságot jelentő jövő megalapozása érdekében tett eddigi döntések eredményesnek bizonyultak. A gazdaságvezetés a termelés szerkezetében meglévő veszteségforrások megszüntetésére törekedett. Az újszerű termelésszervezés megoldásaként haszonbérbe adott, korábban tetemes veszteséget produkáló juhászati ágazat eredménye nagymértékben javult. Jelentősen bővült az ipari tevékenység, ugyanakkor szerkezete egyszerűsödött, s számottevő eredményforrása lett a gazdálkodásnak. A meglévő termelő kapacitások, épületek hasznosítását rentábilis, új tevékenységek kialakításával igyekszik biztosítani a vezetést. A fejlesztési eszközökkel való gazdálkodás tudatos, fejlesztési politika megvalósulását mutatja. A gazdálkodás eszközfeltételeinek javulása, korszerűsödése, illetve ezek kihasználása és hatékonysága szerint kedvező előrelépés történt. A gazdaság az adómentes lehetőség mértékéig tudta növelni a bérszínvonalát, s ezt mindkét évben megvalósította. A szervezeti felépítés korszerűsítése, a kialakított termelési egységek önelszámolásának bevezetése, az ezen alapuló anyagi érdekeltségi rendszer alakulása jelentős tényezője az eddig elért eredményeknek. A gazdálkodás személyi feltételei javultak, mind a fizikai dolgo-

zóknaál, mind az alkalmazottaknaál. Az elmúlt időszaiban a szakemberállománynaál tapasztalható nagyobb változások egyrészt a feladatok ellátására szakmailag alkalmas vezetői garnitúra kialakítására irányuló törekvésekből adódtak. Javult a vezetés szakmai színvonala, közgazdasági szemlélete. A jelenlegi fiatal szakembergárda alkalmas arra, hogy tevékenységével hosszabb időn keresztül hozzájáruljon a gazdaság fejlődéséhez...

A Körösi Állami Gazdaság tehát az új vállalatirányítási formára 1985. március 7-én tért át. A gazdaságot egy 18 tagú vállalati tanács irányítja. E 18 főből nyolc fizikai dolgozó. 1986-ban a Körösi a 9,6 millió forintos vállalati eredménytervet 16 millió 568 ezer forintra teljesítette s ez rekordot jelent a vállalat életében. Az 1985. évi tényleges eredménynél 2,6 millió forinttal több. Kedvezően alakultak a szántóföldi növénytermesztés eredményei, nem volt nagy veszteséggel gazdálkodó ágazat, és rekordtermést hozott a napraforgó, sőt a rizs is. Az állattenyésztés is terv fölötti árbevételt ért el 1986-ban. A szarvasmarhaágazat a tervezett 31,6 millió forint árbevétellel szemben 36,5 millió forintot hozott, s az állami dotáció összegével, amely 10 és fél millió forint volt, a gazdaság igen jövedelmező ágazatként működött. Egy liter tej önköltsége 6,32 forint volt, értékesítési átlagára 10,27 forint, s egy liter tej előállításához 30 deka abrakot használtak fel. Az egy tehénre jutó tejtermelés 5250 liter volt. A libaágazat a tervezett 4 millió 200 ezer forinttal szemben 6 millió 144 ezer forintot hozott. A bérbe adott juhászati ágazatot felszámolták.

Az Állami Gazdaság című üzemgazdasági folyóirat 1987-es első számában az elmúlt gazdasági év eredményeiről a következőket olvashatjuk:

„Az 1986-os – az eddigieknél előnyösebb – szabályozó változások, továbbá a gazdaságok törekvése, a belső tartalékok feltárására és a hatékonyság fokozására az állami gazdaságok jelentős részében sem tudta ellensúlyozni az ezt a gazdasági évet érintő negatív – elsősorban időjárási és értékelési – tényezőket.

66 Az Állami Gazdaságok Országos Egyesülése 125 taggazdasága 1986-ban – a háromnegyedévi kalkulációk alapján – folyó áron, és az üzemi összes termelési értéket számolva mintegy 2,8 százalékkal több értéket állított elő, mint az előző évben. A kimutatott termelési érték már eléri a 84 milliárd forintot. A mérleg szerinti eredmény pedig megközelíti az 1985. évit, 5,5 milliárd körül alakult. Az aszálykár miatt 500 millió forinttal csökken a kalászos gabonák eredménye, míg a szarvasmarha tenyésztésben 1 milliárd forint feletti a nyereség.”

Az 1987-es esztendő 11 millió 520 ezer forintos vállalati eredménytervét 17 millió 303 ezer forintra teljesítette a Körösi s ez a terv 150,2 százalékos teljesítését jelenti, ami újabb rekord a gazdaság életében.

A Körösi állományi létszáma 463 fő, amely 24 dolgozóval több mint az

Szántás

előző évi esztendőben. A jövedelemszínvonal 76 ezer 900 forint s ez 3,9 százalékkal több mint az előző évi.

A gazdaság vezetése a 17 millió 302 ezer forint eredmény felosztását a következők szerint javasolta: községi hozzájárulás, nagyközségi hozzájárulás 1 millió 827 ezer forint, jövedelemadó 7 millió 684 ezer forint, érdekeltségi alapba 7 millió 792 ezer forint, személyi jövedelmere 2 millió 372 ezer forint. Ez utóbbi összeg biztosítja a kollektív szerződés szerinti elosztásban a 6,4 százalékos nyereségrészesedést, továbbá a vezetői érdekeltség kiegészítését.

1987. december elején az Állami Gazdaságok Országos Egyesülésének igazgatótanácsa tartott ülést. S itt elhangzott, hogy az állami gazdaságok az 1987. évi teljesítménye olyan dinamikát mutat, amit tulajdonképpen az egész ágazatban el szeretnének érni a következő három esztendő végére. 1987-ben az állami gazdaságokban a termelés 3 százalékkal nőtt, s ez kétszerese az országos átlagnak. A vállalati eredmény kifejezetten jónak mondható, ugyanakkor a foglalkoztatottak száma valamelyest tovább mérséklődött. Tovább nőttek az érdekeltségi alapok, a beruházás üteme erőteljesebb volt, különösen az állattartás fejlesztésében.

Vetés

68 Az igazgatótanács fontosnak tartja azt is, hogy a különböző programokban megfelelő módon kapcsolódnak be és e téren a jövőben tovább kell lépni. Az állami gazdasági szektorban is vannak nehéz helyzetben lévő üzemek. 1987-ben 6 állami gazdaság adósságterheit rendezték, ebbe 460 millió forint értékű adósságot vontak be. 1988-ban további nyolc állami gazdaságnak a dolgait rendezik. Három év alatt összesen 17 gazdaság 870 millió forint adósságrendezését ütemezték be megállapodva az üzemekkel. Rendkívül fontos, hogy az állami gazdaságok valóban változatlanul két lábon állnak, a növénytermelést és az állattenyésztést értve ez alatt. Az állattenyésztés a sertés- és a tejtermelésben stabilizálódott, a juhászatban és a húsmarhatartásban sajnos nem. Kevesebbet beszélnek róla, de az, hogy 1987-ben az állami gazdaságok átlagában 5700 liter tejet fejtek azt jelenti, hogy e téren a nemzetközi élmezőnyhöz tartoznak. Érdeemes azt is megjegyezni, hogy a kereken 6 milliárd forint nyereségből a vállalati tejtermelés 1,2 milliárd forintot képviselt.

Az állami gazdaságokra is érvényes a következő 3 évben a minőség programja. A nemzetközi kapcsolatok élénkítésében továbbra is a kezdeményezéseket várják az állami gazdaságoktól. A példamutató szerepet

továbbra is be kell tölteniük, és vállalniuk kell az állami gazdaságoknak, s csak is így lesznek képesek továbbra is helytállni... Az állami gazdaságok 1988. évi eredményeiről az állami gazdaságok üzemgazdasági folyóirata 1989. májusában a következőket írta: „A mezőgazdaság teljesítményét értékelő fórumokon megállapították, hogy a mezőgazdaság 1988. évi termelési eredményei jónak mondhatók. Az állami gazdaságok például a megelőző évinél kisebb területen több gabonát takarítottak be, növekedett a tejtermelés, ugyanakkor a hús- és tojáskibocsátás valamelyest mérséklődött. A termékek az egyre nehezedő értékesítési feltételek ellenére vevőre találtak, s jelentős mértékben járultak hozzá a belső ellátás színvonalának további javulásához.

Az értékfolyamatokat figyelembe véve növekedett a bruttó termelési érték, a társadalmi tiszta jövedelem termelését kifejező hozzáadott érték és a nettó termelési érték. Ezek együttes hatásaként javult a gazdaság hatékonysága. Azonban a hatékonyság növekedéséből származó jövedelem központosításra került mielőtt a gazdaságban megjelent volna.

1988-ban 96,4 milliárd forint értékű terméket állítottak elő gazdaságaink, mely folyóáron 4,2 százalékkal több mint az előző évben. A termékek árszínvonala az előzetes kalkulációk szerint az ezt megközelítő mértékben nőtt, tehát az üzemi összes termelési értékben kifejezett teljesítmény gyakorlatilag változatlan áron, naturáliákban számolva nem haladja meg az 1987. évit... Az állami gazdaságok 1988-ban 1,6 milliárd forint személyi jövedelemadót fizettek, ezt mint bérbruttósítást, illetve költségvetési bevételt az állami gazdaságok megtermelték. Ha az 5,2 milliárd forintos eredményhez hozzáadjuk az 1,6 milliárd forintos terhet, a társadalombiztosítási járulék egymilliárd forintos emelkedését, a kamatköltség 1,3 milliárd forintos csökkenését, akkor azt kapjuk, hogy az állami gazdaságok mérlegeredménye 8,7 milliárd forintot érhetett volna el. A többletjövedelem elvonása tehát a ráfordítások központi emelése útján valósult meg. Az összes költség 8,1 a netto árbevétel 2,6 százalékkal növekedett az előző évihez képest, a mezőgazdasági tevékenységé pedig 97,8 százalékra esett vissza. A bevételeket meghaladó költségnövekedés eredményezte, hogy az állami gazdaságokban az 1988-as eredmény az előző évinek 74 százaléka.

A 128 állami gazdaság több mint egynegyede, 37 gazdaság tudta kisebb-nagyobb mértékben növelni mérleg szerinti eredményét. A vállalatok kétharmada (84 gazdaság) esetében pedig különböző mértékben csökkent az eredmény. Hat gazdaság mutatott ki évvégi mérlegében veszteséget, összesen 138 millió forint értékben, további öt gazdasághoz nulla, vagy csak néhány százezer forintos eredményt.

A vállalati eredmény az egyes ágazatok teljesítménye szempontjából is

Kultivátorozás

70 igen differenciált képet mutat. A növénytermesztés megközelítően kétszeres teljes ágazati eredményt hoz, mint a megelőző évben . . . A tejtermelés tovább emelkedett és az 5837 liter/tehén éves átlaghozammal az állami gazdasági tehenészetek nemzetközileg is kimagasló eredményeket értek el – ezzel is összefüggésben az ágazat tartja jövedelempozícióját. Lényegében változatlan a sertésfityesztési jövedelem helyzete is. Ugyanakkor romlott a baromfityesztés – és a megelőző évben kimagasló eredményt felmutató – halászat jövedelmezősége és ismét veszteséges lett a juhászat . . . Az állami gazdaságok folyamatosan alkalmazkodtak a külső feltételekhez, az elvonásokra illetve az elvonásjellegű intézkedésekre tartalékaik feltárásával megfelelően reagáltak. A hatékonyságjavulásból származó jövedelmek egyre kisebb része maradhatott a gazdaságokban. Ezért az elmúlt évtizedben, 1988-ban volt a legrosszabb a gazdaságok pénzügyi helyzete, a bővített újratermelés feltételei nem adóttak, a beruházások csökkennek, és a termelés visszafogásának (szűkülésének) jelei is mutatkoznak.”

A Körösi Állami Gazdaság 1988-ban a tervezett 10 millió 111 ezer forintos vállalati eredménytervet 17 millió 208 ezer forintra teljesítette, s ez 95

Hol a hiba? Bohák János és Kerek Lajos munka közben a szervizműhelyben

ezer forinttal kevesebb, mint az 1987. évi tény. A gazdaság szántóföldi növénytermesztésének eredményei kedvezően alakultak, ágazati szinten volt ugyan veszteséggel gazdálkodó ágazat is, ilyen a cirok és a repce, és rekordot nem hozott egyetlen egy számottevő ágazat sem. A kukoricahozamot az egyenetlen kelés és a nyárvégi aszály befolyásolta. Kiemelkedő eredményt hozott viszont a rizs, amely 573 hektáron 11 millió 411 ezer forint fedezeti összeget hozott a tervezett 6 millió 56 ezer forinttal szemben. A gazdaság állattenyésztése is terv feletti árbevételt ért el. Az állami dotáció összegével, amely 10 millió 346 ezer forint volt a Körösi legjövedelmezőbb ágazata 1988-ban. Az egy tehénre jutó tejtermelés 5618 liter.

71

Az 1988. évi gazdálkodási és pénzügyi terv teljesítéséről szóló beszámoló megállapítja, hogy az elmúlt években történt 35,6 millió forintos szarvasmarhatelepi beruházások megtérülésének valószínűsége kedvezőbb, mint azt ahogy kalkulálták a rekonstrukció beindulásakor, bár az utóbbi időszakban az önköltség emelkedett, éppen ezért javasolják a rekonstrukció további folytatását, illetve 1990–91-ben egy új fejtőház megépítését.

A gazdaság 1988-ban 23 millió 981 ezer forintot költött fejlesztésre,

ebből 12 millió 456 ezer forint építkezés volt, gépvásárlásra pedig 11 millió 525 ezer forintot fordítottak. Az 1988-as évi jövedelemszínvonal 88 ezer 131 forint, s ez 14,6 százalékkal több, mint az előző évi.

A Körösi 1989-re 10 millió forintos nyereséggel, vállalati eredményt tervezett. Az 1989. február 20-án elhangzott beszámolóban dr. Dávid Imre, a gazdaság igazgatója többek között a következőket mondta:

– Szeretnénk megnyugtatni a testületi ülésen keresztül a gazdaság egész dolgozó kollektíváját, munkásokat, adminisztratív és műszaki dolgozókat egyaránt, hogy gazdaságunkban minden becsülettel helytálló dolgozó munkájára szükség van. Mindazoknak biztosított a jövője, akik munkával szolgálják célkitűzéseinket, segítik előrehaladásunkat, stabilizálódásunkat és fejlődésünket. Ennek feltételét, szerveztségét és anyagi elismerését pedig a gazdaság vezetésének kell biztosítania egyre nagyobb mértékben. Azon személyektől, dolgozóktól, vezetőktől, akik csak pillanatnyi munkahelynek tekintik gazdaságunkat, mint ezt korábban is tettük, a jövőben is megválnak. Társadalmi és politikai életünk igen sok feszültséget hordoz magában, s ez kihat vállalatunkra is, személyes, objektív és szubjektív tényezők nehezítik mindennapi munkánkat. Ez több gondot hoz felszínre, éppen ezért megnyugvást és realitást kérek a vállalat kollektívájától, kölcsönös bizalmat, felelősségteljes munkát és azt, hogy a máért ne bántssuk a jövőnket, embertársunkat, kollegáinkat, s érezzük munkánkért, munkatársainkért, munkahelyünkért a felelősséget és az elkötelezettséget...

A Körösi Állami Gazdaság üzemi lapja a Körösi Híradó első száma 1978. áprilisában jelent meg. Az üzemi lap megjelenetésének fontosságát a gazdaság vezetése a Beköszöntő című írásban a következőkkel indokolta: „... Útjára bocsátjuk üzemi híradónkat, mely hivatott lesz Gyoma, Dévaványa és Körösladány területén lakó dolgozó kollektívánkat tájékoztatni az elért eredményekről és a soronkövetkező feladatokról. Szükségét éreztük már ennek, hiszen a munkásgyűléseken, termelési tanácskozásokon, és az üzemi demokrácia fórumokon túl az egymástól távoleső üzemszervezők, ágazatok dolgozói ritkán találkoznak, nem ismerik egymás évközi munkáját, sikerét. Megértve propagandamunkánk hatékonyságának javulására tett erőfeszítéseinket, engedélyt kaptunk a Híradó – egyelőre évi 4 alkalommal – történő megjelenítésére. A megyei lap újságírói, munkatársai vállalták a lap szerkesztését, a lapkiadó vállalat annak gondozását... Túl a felkért szerzők cikkein szeretnénk ha dolgozóink is aktívan részt vennének a lap profiljának kialakításában...”

A következő oldalakon az immáron 12. évfolyamában járó Körösi Híradóból tallózunk.

Segítjük a kultúrházat. A gazdaság kapcsolata a községgel, különösen a kultúrházzal az utóbbi években közvetlenebb és szorosabb lett. Szó szerint is közelebb kerültünk egymáshoz, így mondják a vezetők és a beosztottak – mióta a központ és az iroda beköltözött Gyomára. Persze nemcsak ezért, a fő ok: az akarat és csak természetes, hogy ez anyagi segítséget is jelent. Ez a számok nyelvére lefordítva ebben az évben 165 ezer forint, bár ennek csak egy része a kimondottan kulturális célú, a többi a gyermekintézmények fejlesztésére és a sportra megy, viszont ezek is a kultúra fogalmába esnek. Ezenkívül még hathatós támogatás a gazdaság részéről a társastánc csoport patronálása, amire ráillik a „Ha nincs, majd csinálunk” mondás, hiszen egy kicsit ezzel a saját művelődési otthonát, és a saját tancosokat lehet pótolni. S a fogadottak édesgyermekké válnak annak gondjával, örömeivel. Mert a társrendezés kötelezettsége ezt jelenti valójában, nemcsak a közös költségviselést, a fellépések, versenyek szervezésében való munkát, mozgósítást, hanem együttes izgulást, szinte szülői bol-

dogságot a siker láttán tavaly ősz óta, és nemcsak idehaza. A társastáncosok nagy eseménye a február végi lengyelországi út volt... Tizenketten vettek részt a csoportból a turnén, hogy a Varsóhoz közeleső Pulawy városában bemutatkozzanak az ottani kultúrház közönségének és vendégei legyenek a városnak és a műtrágyagyárnak, amit majd ha a cserelátogatásra idejönnek a lengyel táncosok, itt a kultúrház és a gazdaság viszonz, és maga a község is. Ehhez az úthoz nem kis költséggel járult a gazdaság, hiszen saját autóbusszával vitte hozta, a csoportot, s a viszonzás idén sem lesz szűkmarkú... (1978. április)

Építkezés, beruházás: gazdagodás, fejlődés. Eredményes évet zártak az építők az idegen, a mások részére végzett munkákkal együtt 22 milliós teljesítésük volt. Ebben benne van a gazdaság fejháza is, amelyről eddig nem beszéltünk, és a Pankotai Állami Gazdaság újavárosi telepén végzett felújítás is a 2–300 férőhelyes sertésól építése. De igazán akkor tudjuk értékelni munkájukat s a gazdaság nagyvonalú áldozatkészségét, ha megemlíjtjük, mennyit tettek a községért. Ott voltak, részt vettek a Sallai úti új, négytantermes iskola építkezésén, a többi vállalattal együtt, hogy a gyomai tanácsot segítsék. Tetőfödém készítés, falazás, szigetelés-burkolás és a lépcsőfeljáró összesen mintegy félmillió forint értékű munka dicséri csak az ő tevékenységüket. A könyvtár átalakítására szintén megmozdultak. Ez tavaly ugyancsak nagy társadalmi vállalás volt, a brigádok még szabadszombaton is dolgoztak.

Az idei terv még feszítettebb, ha minden jól megy, 28 millió körül fog járni. Az eredmények már mutatkoznak, elkészült az 500 adagos üzemi konyha teljes felújítása: a helyiségek átalakítása és korszerű berendezése. A konyhában gáztűzhelyek és gázszámolyok beépítése, és egy önkiszolgáló út a gyorsabb és esztétikusabb ebédeltetéshez. Húselőkészítő, mosogató és a személyzet részre férfi-női mosdó, öltöző és zuhanyzó. Az első negyedév a kisebb karbantartási, felújítási munkák ideje, nagyrészt most folyik az üzemi vágóhíd átalakítása is, mert a régi nem felelt meg sem az egészségügyi, sem a korszerű építési előírásoknak.

74 Ebben az évben fognak hozzá Gyomán 12 szolgálati lakás építéséhez, melyből négy még az idén elkészül, 1981-ben az összes. A fix karámos legelőkhöz megcsinálják a kerítés-rendszert, a csőhálózatot és a permező berendezést... (1979. március)

Rizstermesztés – viszontagságokkal. Akár az egész mezőgazdaságban, a rizstermesztésben is a fejlődés útját elsősorban a gépesítés jelentette. Hatása technikai szempontból, de a munkaerőgazdálkodás oldaláról is óriási. A repülőgépes növényvédelem újabb távlatokat nyitott, mert a kézi gyomlálás megszűnt, teljes egészében a gép vette át még a műtrágyaszórást is. Épp ezért volt fontos a gazdaságban a repülőtér építése pár évvel

Bizakodik az árasztó. Porubcsánszki Gergely (1989.)

ezelőtt. Az évi ötszöri vegyszerezést, a háromszori műtrágyaszórást repülőgéppel csinálják, sőt esetenként a vetést is. S még valamikor egy ember 3–4 holdat volt képes megművelni, ma a modern technika alkalmazásával egy személy 50–60 hektárt is ki tud szolgálni.

A gazdaság életében a legsikeresebb rizstermesztési esztendő 1975 volt, amikor 35 mázsás átlagtermést takarítottak be hektáronként. Ilyen sem azelőtt, sem azután nem fordult elő, de olyan megesett, mint 1978-ban, hogy csak 10,5 mázsás lett az átlag. Az utóbbi esztendőkben a tavalyi 19 mázsa volt a legjobb eredmény... Ami az 1975-ös kiugró eredményt létrehozta, az az összes befolyásoló tényező a legkedvezőbb volt: a terület körülbelül 50 százalékos felújítása, az optimális időjárás, mely egyben lehetőséget nyújtott az összes növényápolási munka elvégzésére időben, s az, hogy a napfényes órák száma még több is volt a legszükségesebbnél. Mindez együtt lerövidítette a tenyésztést, és bő termést eredményezett. Ilyen szerencse csak ritkán adódik.

Az idei 1056 hektáros rizsterület szántása időben megtörtént, de a magágy előkészítését a csapadékos időjárás kimondottan akadályozta. A gépek beragadtak a nagy sárba, elakadtak, nem tudtak mozogni. Ezért

vízzel kellett elárasztani a szántást, hogy a víz a lánctalpas gépek mozgását segítse. Így is lett, így simították le aránylag egyenletesre a talajfelszínt. Csakhogy ez küzdelmes munka volt, amely nemcsak a gépeket, hanem a dolgozókat is fokozottan igénybe vette odafigyelés és a fizikai munka szempontjából egyaránt. De a szervezésre is komoly feladatokat rótt ez a helyzet, amely következtében a vetést vízben, repülőgépről kellett száz hektár híján mindenütt elvégezni. S mindez még a munkákat meg is drágította. A haszon viszont az lett volna, hogy maga a vetés ezzel a módszerrel meggyorsult, és az előbbi késést így behozza, azonban a víz alacsony hőfoka, a vetőmag csírázását késleltette, s gyakorlatilag szó szerint, elúszott az a két hét időnyeres, aminek a földbe vetéssel szemben elvileg mutatkozni kellene.

Május végén, június elején kelt ki a rizs, de mivel a vizet rajta kellett tartani, a hagyományos vegyszerezést nem alkalmazhatták. Új vegyszereket kellett használni a szokottak helyett, amik jól beváltak ugyan, csak éppen hektáronként kétezer forinttal drágították a termelést... Az igen hűvös idő miatt a termékenyítés csak 70–80 százalékos lett, vagyis a leendő termés eleve 20–30 százalékkal csökkent a rövid tenyészidejű fajtáknál... A hűvös nyár másik negatív hatása az időeltolódásban mutatkozott meg, abban, hogy a kelésnél történt kéthetes csúszásból egy hónap lett. Tavaly szeptember elején megkezdődött az aratás, az idén viszont csak október 7-én. A befejezés napja november 11. Ekkor volt a kombájnozás utolsó napja... A terv 25 mázsa hektáronkénti átlaggal készült és számolt, az eredmény pedig 15,5 mázsa. Összességében 163 vagon rizst produkált az ágazat, ebből 55 vagon vetőmagnak készítenek ki, azaz tisztítanak, fémszárlnak részben saját felhasználásra, részben eladásra, a többi lakossági használatra kerül... (1980. december)

76 Nagyidai barátság és együttműködés. Úgy is mondhatnánk, hogy az egész a kultúrával kezdődött, a szálak még 1978-ra nyúlnak vissza, egy márciusi napra, amikor a gyomai művelődési házban rendezett műsoros esten a nagyidai népi táncosok is felléptek. A csoportot elkísérte a gazdaság akkori személyzeti vezetője is, aki jelenleg a nagyidai állami gazdaság titkára. Vagyis, a községi tanács egyik vezetője. A műsor után beszélgetés, ismerkedés volt és persze érdeklődés a gazdaság dolgai iránt, s így került szóba az, ami a Körösi Állami Gazdaságot legjobban izgatta, a mezőgazdasági repülőtér. S mint kiderült, nekik már megvolt és szívesen álltak rendelkezésre. Ambrus Balázs igazgató és Hanyecz Károly a gépesítési osztály vezetője már április elején találkozott a nagyidai igazgatóval. A szíves fogadtatás, és a szerzett tapasztalat gyümölcsözőt, a repülőtér három hónap alatt megépült. S hogy az érdeklődés kölcsönös volt, az is gyorsan bizonyosult, hiszen az áprilisi vizitet már májusban

Milyen lesz a termés a körösladányi határban? Ganyó István a Kassa Saccai Vetőmagtermeltető Állami Gazdaság igazgatója és Dr. Dávid Imre, igazgató

viszaadták a szlovákiaiak, s ekkor egyeztek meg az azóta is rendszeres együttműködésben: Gyoma megy aratni, Nagyida jön szántani. S a dolgozók, vezetők, ha többször nem is, de évente egyszer biztos találkoznak... (1981. július)

A lengyelországi Pulawy Nitrogén Művekkel három évvel ezelőtt kötöttük meg az első csereüdültetési szerződést. Idén harmadszor érkezik Gyomára a lengyel csoport és utazik tőlünk 45 dolgozó Pulawyba. Gazdaságunk vezetői május 23–24-én meglátogatták a lengyelországi gyárat és aláírták az üdültetés ezévi szerződését. (1981. július)

77

Szlovákiában kaptak kitüntetést. Nincs ember, aki ne örülne az elismerésnek, hát még ha elsőként kapja meg és más országból. Mint Galambos József gépcsoportvezető és Mundrucz Gábor géplakatos és szerelő szakmunkás, aki egyben a két brigádot – az Ifit és az Augustus 20. – is képviseli. Többszörös kiváló dolgozónk Mundrucz Gábor pedig elnyerte már a Magyar Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója címet.

– Nagyon meglepődtünk, amikor a tavasszal meghívó érkezett Nagydároról Nagyidára – mondják szinte egyszerre mindketten, mert mi oda

Készül az ebéd

nem ilyenkor szoktunk menni, csakhogy most ünnepségre voltunk hivatalosak, hogy átvegyük a Szlovák Köztársaság Mezőgazdasági és Élelmezési Minisztériumának Kiváló Dolgozója kitüntetését. Rajtunk kívül ezt csak a nagyidai gazdaság igazgatója kapta meg... (1982. július)

78 Pillanatképek a Sulek-kertből. Gyönyörű gyümölcsösök között visz az út, letérve a gátról – a Sulek-kertbe, ahol gazdaságunk remek pihenőházat alakított ki a régi épületből. Három szoba várja itt a pihenni vágyókat, egy társalgó, konyha és előtér. A ház berendezésére, rendbehozására 100 ezer forintot költöttünk és nagy munkát vállalat építőbrigádunk is, valamint az irodisták Haladás szocialista brigádja, melynek tagjai festettek, takarítottak, függönyöket varrtak, hogy szép, hangulatos legyen a környezet.

Ismeretes, hogy dolgozóink előre bejelentett igénylés alapján kérhetik, hogy családtagjaikkal a Sulek-kertben pihenjenek. Július óta huszonheten vették igénybe ezt a kitűnő lehetőséget és voltak kint hétvégeken és hosszabb időre a kertben. Egyszerre három családot is elhelyezhetünk a házban kényelmesen. Dolgozóink húsz, mások harminc forintot fizetnek egy napért. Fontos megjegyeznünk, hogy szobánként két-három személy, a legnagyobb helyiségben pedig négy személy is elfér. A társalgó-

ban televízió, a vízparton csónak és vízibicikli várja a vendégeket, s a konyha felszerelésére sincs semmi panasz... (1982. október)

„Lépésről lépésre mutatkozom be” – beszélgetés Dávid Imre igazgatóval. – Június elejétől áll gazdaságunk élén Dávid Imre igazgató, aki korábban a gyoмаendrői Győzelem Tsz főmezőgazdászaként dolgozott.

– Kérem mutatkozzon be néhány mondatban.

– Szarvason születtem, 40 éves vagyok. Kimondottan paraszti családban nőttem fel, 18 éves koromig otthon dolgoztam. A szövetkezeti mozgalom szerveződése után kezdtem tanulni a Békési Mezőgazdasági Szakiskolában, utána jött a katonaság. Összesen 27 hónapot töltöttem el a határőrségnél. Hosszú idő volt, de úgy vélem, hasznosan telt. Ott neveltek emberré, ott tanultam meg sok mindent, aminek ma is hasznát veszem. A katonaság után különbözeti vizsgát tettem, s az orosházi technikumba mentem. Jó iskola volt. Megszereztem az érettségit, s emellett olyan tárgyakat tanultam, amelyek közel voltak a gyakorlati élethez. Munka mellett jelentkeztem a Debreceni Agrártudományi Egyetemre, ahol 1977-ben szereztem általános agrármérnöki diplomát. A múlt évben elvégeztem a szakmérnököt, szintén Debrecenben vállalatgazdálkodási szakon. Hogy mi szükség volt erre? Gazdasági életünk követelménye, hogy ne csak termeljünk, hanem azt is nézzük, mit mennyiért állítunk elő. Jó volt a debreceni iskola, a szakmérnöki sokat segített abban, hogy megértsem a termelés és a gazdálkodás pénzügyi részének kapcsolatát. Megközelítőleg teljessé tette elméleti és gyakorlati felkészültségemet.

– Említette, hogy levelező szakon végezte az egyetemet. Hol dolgozott közben?

– Hunyán kezdtem 1965-ben, a Hunyadi Tsz-ben. Nagyon hasznos volt az ott töltött 12 év. Amolyan mindenés voltam, foglalkoztam az állattenyésztéssel, növénytermesztéssel, két évig főagronómus voltam. Nagyon jó tsz volt akkoriban a hunyai, szerettem ott dolgozni. Hogy miért jöttem át mégis a Győzelembe? A szövetkezet a 70-es évek végén kezdett kibontakozni. Hívtak és én jöttem. Úgy láttam, nagy lehetőséget rejt magában a tsz, alkalmam nyílik, hogy kipróbáljam, megtudok-e birkózni egy hunyainál nagyobb üzem feladataival...

– Hogyan került gazdaságuk élére?

– Május közepén kerestek meg hivatalosan pártvonalon és az Állami Gazdaságok Központjától, hogy vállalnám-e? Nagyon hirtelen jött az egész, töprengtem egy kicsit, majd elvállaltam. A gazdaság egyik kerülete határos a Győzelem Tsz-szel, ismertem a terület egy részének talajtípusát és egyéb jellemzőit. Nem volt idegen a terület... (1982. október)

Munkásgyűlések... A Körösi Állami Gazdaság 1982. január 1-től az állattenyésztés kivételével áttért az ötnapos munkahétre. Az állattenyésztés-

Nagy Sándor forgácsoló munka közben, az Ipari üzemben

tési dolgozók 1983. május 15-e után tértek át az ötnapos munkahétre... (1983. március)

Indulás előtt a forgácsoló gépek. A volt lucernaszárító üzemre már semmi sem emlékeztet, az épületvázon kívül már nem is maradt meg belőle semmi, miután az olajáremelkedés teljesen gazdaságtalanná tette a működését. Azóta viszont viszonylag korszerű ipari üzem lett belőle, valóságos kis telephely, ahol az egyik nagy csarnokban január közepén szereltek be hat marógépet. S már csak az indulásra vártak, amikor ott jártunk. Másnap kezdődött a próbaüzemelés.

80 – Ezeket a gépeket a Békéscsabai Forgácsolószerszám Gyártól kaptuk a velükkötött bérmunka-szerződés értelmében. Tehát az ő gépükön, nekik fogunk dolgozni, mégpedig a forrasztott keményfém-lapkás esztergakések szárait, két műszakban, tizennyolc fővel – mondta Balogh Lajos, üzemvezető. A dolgozók a gépek között, s mellett szorgoskodnak. Két nő is munkára készen. Az egyik Mészárosné Cselei Erzsébet.

– A két hét betanítási időt Csabán töltöttük a forgácsolóban, ahol a régi szakmunkások tanítottak be minket, és itt pedig az első négy hét tanulódőnek fog számítani...

Mielőtt ezt a munkát elvállalta a gazdaság, már itt a telepen a másik csarnokban folyt a lakatos és a hegesztőipari tevékenység és termékfejlesztési szabadalmak alapján is dolgoztak. A gyakorlat bizonyította be, hogy azok a munkák hoznak hasznot a vállalatnak, amelyeket bér munkában vállalnak el... (1983. március)

Üzemi balesetek az 1983-as gazdasági évben. A mezőgazdaságban foglalkoztatott dolgozókat az 1983-as év rendkívüli időjárása fokozottan igénybe vette, a május közepétől beállt tartós hőség miatt. Az elmúlt évben halálos, súlyos csonkolásos üzemi baleset nem volt. Foglalkozási megbetegedés nem történt. Dolgozóinkat azonban éppúgy, mint a talajba elvetett növényt a májusban beállt tartós meleg megpróbáltatásoknak tette ki. Hogy csak egy példát emeljünk ki a megpróbáltatások közül: 1. Mezőgazdasági traktorban vagy IFA tehergépkocsiban ülve 5–10 kilométer/óra menetsebességgel talajmunkát, vegyszerezést végeztek dolgozóink. A külső, nem egyszer kora délelőtt beálló rekkenő hőség, amely a napon a 40 °C-ot is meghaladta szinte elviselhetetlennek hatott a széna, vagy szalmakazlat rakó mezei munkásnak. Ehhez járult még a gépkocsi és mezőgazdasági traktorvezetőknek, kombájnosoknak a gépjármű feltüzesedett motorja felől jövő 80–95 °C-os forróság, s ez a két hőmérséklet összevegylve a termelést végző gép, traktor acél-vezetőfülkéjében maga a pokol, napokon, heteken, sőt hónapokon keresztül.

Ennek ellenére dolgozóink helytálltak a termelés terén és a termeléssel párhuzamosan fokozott figyelmet fordítottak a biztonságos munkavégzésre is, de az ördög nem aludt, a bágyasztó hőség ellenére sem. Tizenöt dolgozót ért üzemi baleset az év folyamán. Az üzemi balesetektől eredő kiesett munkanapok száma elérte a 346 napot. Ha ezt az elmúlt három év átlagához viszonyítjuk, az üzemi balesetek terén 113 százalékos emelkedést az üzemi balesetek miatt kiesett munkanapok terén 126 százalékos emelkedést kell megállapítanunk. Ezek a számok apróra váltva azt jelentik, ha egy dolgozót veszünk alapul, kereken két hónapot esett ki a termelésből, teljes fizetés mellett, ilyen vagy olyan emberi mulasztás miatt... (1984. március)

Hírek. Az igényfelmérések után az 1986. évi háztáji területek a következőképpen alakulnak: 29 hektár hibrid kukorica, 9 hektár paradicsom, 20 hektár csemege kukorica, 23 hektár egyéni művelésű kukorica, 110 hektár búza terményben, illetve értékben.

– A gazdaság 1986. augusztusában 17–22-e között erdélyi körutazást szervez, melyre várja a szép tájakat, nevezetességeket szerető, kirándulni vágyó dolgozók jelentkezését... (1986. április)

Új vállalkozásunk a sicipő gyártás. Gazdaságunk már évek óta keresi, kutatja azokat a jövedelmező, a munkaerőt hatékonyan foglalkoztatni

Készül a sicipőbetét, osztrák bér munkában

82 tudó formákat, amelyek hozzájárulhatnak a nyereség növeléséhez. Ez év márciusában kötöttünk szerződést az ÁGKER Kft-n keresztül Nadex segítségével az osztrák Köflach céggel. A gazdaságunkban mintegy 6 millió forintot fordítottunk az épületek és a gépek korszerűsítésére, beszerzésére azért, hogy létrejöjjön sicipő üzemünk. Sikerült megfelelő felkészült-ségű szakembereket is szereznünk, elsősorban az ENCI-től, a háziipari szövetkezettől, valamint a helyi munkaerő kihasználásával. Cipő üzemünkben bér munkát végzünk az osztrák cégnek. Feladatunk a sicipők belsőrészeinek gyártása, így a ragasztást, varrást végezzük. A tervek szerint 60–65 fő dolgozik majd az üzemben, jelenleg negyvenöten tevékenykednek itt, zömmel lányok, asszonyok látják el a nagy figyelmet igénylő munkát.

Tervünk, a meglévő kapacitás kihasználása, és az, hogy jövőre a gazdaság átlagos nyereséget meghaladó jövedelmet hozzon ez a vállalkozás. Ebben az évben 35 ezer pár sicipőt gyártunk két modellből. Az osztrák partnerek eddig csak kisebb problémákat jeleztek a minőséggel kapcsolatban, s valamennyi cipőt átvették tőlünk. (1987. december)

Hírek. 1987. júniusában átadásra került Kőszigeten a 60 ezer férőhe-

Broylercsirke nevelés Kőszigeten (Dobos Erika)

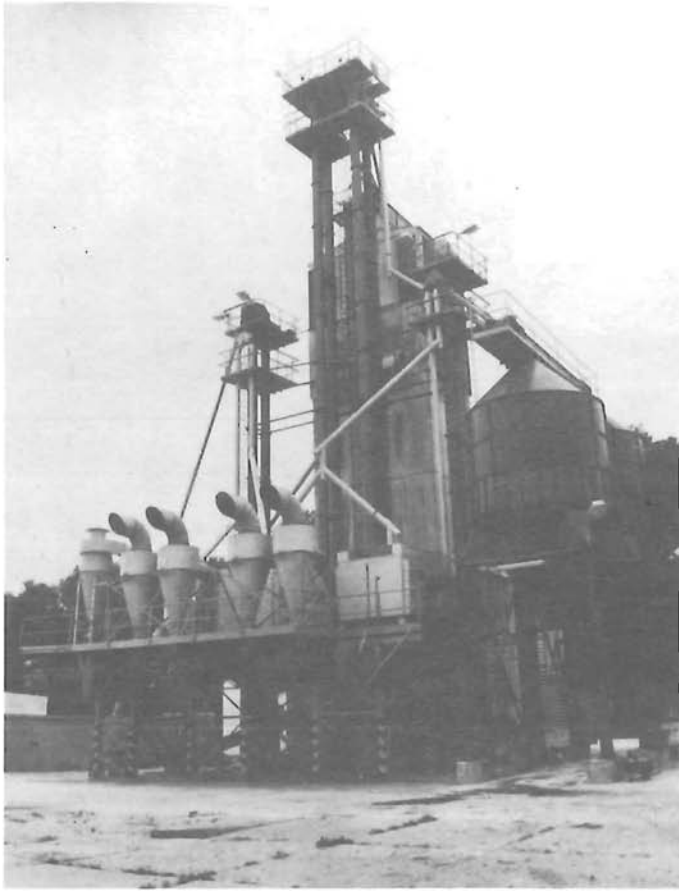
lyes broylercsirke nevelőtelep, amely azóta zökkenőmentesen üzemel, a szakemberek megalapozására.

– Novemberben tereprendezéssel elkezdődtek a keltetőüzem építési munkálatai, a III. termelési egységben, a mintegy 110 millió forint értékű beruházás 1988-ban készül el. Az üzem évente egymillió naposlibát és 6 millió naposcsirkét keltet. A beruházás a Körösi Állami Gazdaság, a Békéscsabai Baromfifeldolgozó Vállalat, és a Béke Tsz gazdasági társulásában valósul meg, melynek gesztora a gazdaság és részesedése 47 százalékos.

– Épül egy új, 18 tonna teljesítményű Berico típusú korszerű szárítóüzem, tisztítóművel egybeépítve Kőszigeten. 83

– Folytatódik a szarvasmarhatelepi rekonstrukció időarányos végrehajtása. Eddig 7 millió forint értékűt építettek be, elkészült az ellető, a százas istálló átalakítása, megvásároltuk a borjú felnevelést segítő Steinmann ketreceket... (1987. december)

Nyugdíjas találkozó, határszemlével. 1960-tól nyilvántartásunk van a nyugdíjba vonuló dolgozókról. Jelenleg 364 azoknak a nyugdíjasoknak a száma, akik gazdaságunkból mentek nyugdíjba. A meghívó válaszlévl-

BERICO szárító 1989.

84 lel megy. Azok a nyugdíjasok, akiknek egészségi állapota megengedi, részt veszek megjegyzéssel küldi vissza a levelet. 1988. július 12-én 86 résztvevővel került megrendezésre a találkozó, amikor is a határszemlének keretében végigvittük a nyugdíjasainkat a gazdaság területén. A határszemle után gazdaságunk igazgatója tartott tájékoztatót a gazdaság 1988. évi eredményeiről és a tervekről... (1988. december)

Eredményes évet zártunk, – beszélgetés dr. Dávid Imre igazgatóval...

– A gazdaságunkban jelentős kiegészítő tevékenységet folytatunk. Az egyre nehezebb piaci lehetőségek mellett, hogyan sikerült a melléküzemágak gazdasági éve tavaly?

– A melléktevékenységek terén előrelépést jelentett a keverő jobb kihasználtsága. A tervezett 760 ezerrel szemben 2 millió 180 ezer forintot

Nyugdíjas találkozó 1988.

hozott. Jó és biztos partnernek mutatkoztunk a piacon, úgyhogy a kölcsönös érdekeket szem előtt tartottuk. Az építőipari tevékenységünk a tervet teljesítette, a határidőkkel nem volt baj, a munka rendkívül feltorlódott, s ez igen sok évközi problémát jelentett. Növekedett az ipari tevékenységünk bér munka aránya tavaly 22,5 millió forint árbevételért el, és fedezeti összege is meghaladja a tervezettet. Évközben további tevékenység bővüléssel számoltunk, ami sajnos nem következett be.

A jövőben többet kell törődnünk a munkaszervezettséggel, az élő munka hatékonysággal és biztosítani a többlábon állást az ágazatoknak. A cipőüzem a tervet a szállítás megszűnése miatt nem hozta, de a tevékenység alapjaiban igen.

85

– Az elmúlt évben fejlesztésre, beruházásra mennyi pénz jutott? Hogyan áll a keltető megvalósítása?

– Fejlesztésre 1988-ban 23,9 millió forintot költöttünk. Építészeti beruházásra 12 és fél milliót, gépvásárlásra mintegy 11 millió forintot fordítottunk. A keltető beruházása a gazdasági társaságba 133,9 millió forint volt, ebből a Körösi Állami Gazdaság része 63 millió forint. Tavaly több mint 13 millió forint beruházási általános forgalmi adót fizettünk, ez az

1985 óta MINIMARKET a városi ellátás szolgálatában

összeg csökkentette a fejlesztési forrásokat, és gátolta elképzeléseink megvalósítását.

– Napjainkban, amikor szinte havonta emelkednek az árak, nő az infláció, bizony nehezen tudnak megélni a dolgozók. Hogyan alakult vállalatuknál a személyes jövedelmek?

– Állományi létszámunk 466 fő, amely hárommal több mint az előző évi. A jövedelemszínvonal 88 ezer 131 forint, amely 14,6 százalékkal több mint az 1987-es. Az illetményel, az év végi részesedéssel és vezetői prémiummal együtt az egy főre jutó jövedelem elérte gazdaságunknál a 116 ezer forintot. Nőtt az élőmunka-hatékonyság, az egy főre jutó termelési érték 674 ezer forint, amely 20 százalékos növekedést jelent. A béreket emelnünk kellett a nyereségtűrő képesség határáig. Ha mindennapi megélhetési gond van az embereknél, akkor az alacsonyabb fizetés „visz-szaüthet”.

Egy kényszerpályán vagyunk, ahonnan nagyon nehéz a kitörés. Március 1-től átlagosan 10 százalékos béremelést hajtottunk végre.

– Befejezésül még egy kérdés: hogyan vélekedik az MSZMP KB agrárpolitikai téziseiről?

– Vállalatunk kollektívája immáron negyven éve közösen, összefogva tevékenykedik. Úgy gondolom, ma nincs meg a személyi- és tárgyi feltétele a kisparaszti gazdálkodásnak. A magántermelés beindításával egyet-érték, de ez egy hosszú folyamat, valószínű egy generáció eredményeként alakulhat csak ki. Egyébként az érdekeltséget és felelősséget meg kell találni a jövőben. Hét éve vagyok itt a gazdaság élén, nem csalódtam a dolgozóinkban, szót tudtam érteni az emberekkel. A jövőben is arra kérem dolgozóinkat, bízzanak a vezetésben, meggyőződésem, hogy helyben nekünk kell a saját dolgainkat elintézni. Ehhez kérem ezután is a támogatást az emberektől. (1989. május)

Az üzemi pártalapszervezetek az 1950-es évek elején alakultak meg a két állami gazdaságban. Taglétszámuk kezdetben nem volt számottevő, súlyuk mégis jelentősnek mondható. Véleményükkel, javaslataikkal segítették az akkori gazdasági vezetést.

1959-ben a termelési szerkezet változásával a térség mezőgazdasági jellegű üzemének egyesülésével, merőben új feladatok hárultak a párttagságra is. Az átszervezés három település dolgozóinak munkakörülményeit változtatta meg nem a csak területi elhelyezkedés, de szakmai munka területén is. A pártalapszervezet vállalta fel a változás okozta feszültség levezetését. Abban az időben bizonyára meggyőződéssel úgy vélték, hogy a tevékenységek összevonása eredményesebb gazdálkodást eredményez. Az elmúlt három évtizedben bizonyossá vált, ha a kiindulást vesszük alapul akkor jelentős a fejlődés.

A mindenkori gazdaságvezetés munkája során felhasználta a pártszervezet észrevételeit, javaslatait. Az eredmények javulásában, a termelési, technikai színvonal változásában a párttagság meggyőző, befolyásoló mozgósító tevékenysége elismerést érdemel. Kétségtelen utólag bebizonyosodott, voltak rossz döntések is, melyek negatív hatásait nem szabad figyelmen kívül hagyni.

Elmondhatjuk vállalatunk történetében, politikai életünkben voltak nehéz időszakok, ha a maiakhoz nem is hasonlíthatók. Úgy vélem, talán szerénytelenség nélkül megállapíthatjuk, hogy a gazdaságvezetés a párttagsággal és a dolgozó kollektíva együttműködésével mindig megtalálták a megfelelő kivezető utat.

A jogelőd és a KÁG MSZMP alapszervezet titkárai voltak: Kruchió István, Simon Pál, Turi Ferenc, Ombódi András, Gyalogh László, Varga Bálint, dr. Mindák Zoltán. Jelenleg: Farkas Lajos.

Napjaink többek által vitatott témája a munkásörség szerepe, feladata. Nem lennének őszinték múltunkhoz, ha ma nem vállalnánk, hogy a testülethez tartozás alapszervezeti pártmegbízatásként szerepelt. Gazdaságunkban mélyen gyökerező hagyományai vannak a munkásőrségnek, amely minden munkásőr egyéni kötelessége, ez magába foglalja a haza

Május 1. 1987.

védelméért érzett személyes felelősséget, a termelőmunkában való helytállást.

Alapító munkásőreink voltak: Botos Sándor, Bartalos Béla, Földi Ferenc, Földi Sándor, Megyeri József, Nyiri Gyula, Szücs Elek, id. Turi Ferenc, Szücs Kálmán, Ombódi András, Török Lajos. Az alapítók helyét a fiatalabbak vették át folyamatosan, napjainkban tizenhatan teljesítik ezt az önként vállalt feladatot. A kiképzési és szolgálati feladatok eredményes végrehajtása értékelésekor hét esetben érdemelték ki a század legjobb alegysége címet és vándorzászlót.

SZAKSZERVEZET ÉS SZOCIÁLPOLITIKA

Gazdaságunk megalakulása óta működött üzemi Szakszervezeti Bizottság

Szakszervezeti titkárok voltak:

Körösi Állami Gazdaság	Kőszigeti Állami Gazdaság
1951–1959. XII. 31-ig Földesi Ferenc	1949–1952 Papp Imre
	1953–1955 Szücs Kálmán
	1956–1959. XII. 31. id. Csáki Imre

Összevonás után

1960. I. 1.–1963-ig
Földi Ferenc

1964–1976
Pál Sándor

1977–jelenleg is
Gombár Mátyásné

1950-es évektől a szakszervezeti taggyűléseket a munkaterületeken, vagy a majorok központjában a magtárak előtt ebéd közben rendezték. Ebben az időben szinte mindennel foglalkozott a szakszervezeti üzemi bizottság: bér, munkásellátás, munkavédelem, érdekvédelem.

A kerületi rendszer idején kerületi szakszervezeti bizottságok voltak,

majd az osztályrendszerre való áttérés után osztály szakszervezeti bizottságok működtek. Üzemi szb-titkárok voltak: Fekécs László, Kardos Ferenc, Gácsi Péter, Beinschróth József, Weigert Ádám.

1985-től 7 fős szb, 29 fős bizalmi testület végzi a szakszervezeti feladatokat. A bizalmi testület a szakszervezeti bizottság legnagyobb fóruma, amely a szakszervezeti tanács utóda. A szakszervezeti bizottság feladata, hogy segítse a gazdálkodást, legfontosabb célkitűzése pedig az érdekvédelem. A feladat és a célkitűzés egységét szeretné a Körösi Á. G. a szakszervezeti bizottság mindennapi munkájába beépíteni. A gazdaság vezetése fontos feladatának tekinti, hogy a bizalmi hálózaton keresztül a dolgozók véleménye is kerüljön be az éves tervbe. A szakszervezeti bizottság úgy látja, hogy a bizalmi testület tagjai, a szakszervezeti tisztségviselők keresztül az üzemi demokrácia különböző fórumain egész évben élnek a döntéselőkészítő jogaikkal.

A kollektív szerződés kialakításában való részvétel az 1950-es évekre nyúlik vissza. Az szb élt a döntési jogkörbe tartozó kollektív szerződés évi értékelésénél és az évenkénti módosítási javaslatokkal. Ennek eredményeként az illetményföld családfenntartói jogon 600 négyszögöl, plusz családtagonként 300 négyszögölről 1984-től munkavállalói jogon vált jogosulttá a dolgozó 6000 négyszögöl területre. A dolgozói jövedelemszínvonal javítására a gazdaság vezetősége az illetményföld területre az igények szerint intenzív növények termesztésére is lehetőséget biztosít.

A dolgozók lakáshoz juttatását kedvezményekkel, kamatmentes kölcsönrel az 1960-as évek elejétől támogatja a gazdaság. Gyomán felépült a gazdaság dolgozói részére nyújtott kölcsönből a Kulich Gy. utcán 24 családi ház a munkáslakás akció keretében. Az 1970-es évektől napjainkig a gyomaendrődi, dévaványai és körösladányi dolgozóink közül a szakszervezeti bizottsággal egyetértésben kaptak kamatmentes lakásépítési támogatást mintegy 140 dolgozó.

1976. december 1-től megalakult a szakszervezeti jogsegélyszolgálat, amely nagy segítséget adott és ad jelenleg is dolgozóinknak a jogi paragrafusokban való eligazodásban.

Üzemegészségügyi ellátás 1981-től az üzemorvos beállításával nagymértékben javult. A munkaalkalmassági vizsgálatok az 50 éven felüliek és a veszélyes helyen dolgozók évenkénti felülvizsgálata helyben megoldódott.

Üzemi étkeztetésre igen nagy gondot fordított a gazdaságvezetés és a szakszervezeti bizottság. 1950–1978-ig három helyen is volt főzőkonyha. 1979-től a Körösi Majorban történik a főzés és a kerületekbe kocsival kiszállított ebédet, a kiosztó ebédlőben fogyasztják el a dolgozók.

Munkavédelem 1986-ig jórészt szakszervezeti hatáskörbe tartozott. A vállalat munkavédelmi vezetője és a VSZB munkavédelmi felelőse szoros együttműködve tette meg intézkedéseit a balesetmentes munkavégzés érdekében. Az elmúlt 40 évben a munkakörülmények korszerűsítésére a biztonságtechnika fejlesztésére, a veszélyes munkák gépesítésére az egyéni védőeszközök korszerű beszerzésére, valamint a munkahelyek egészségügyi feltételeinek javítására fordítottunk jelentős összegeket. Vállalati hatáskörbe átkerülve a munkavédelem, környezetvédelem, egészségvédelem fontossága nem változott és a szakszervezet sajátos eszközével változatlanul segít.

A bér- és bértételek alakulását a bérszabályzat módosítását évente figyelemmel kísérte a szakszervezeti bizottság. Az 1950-es, 1960-as években a kézimunkaerő volt túlsúlyban, amelyet 1965-től fokozatosan felváltottak a gépi munkák. A régebbi időben az szb sokat harcolt az egyenlő munkáért egyenlő bér érvényesítéséért. Ma a teljesítmény orientált bérezésért száll síkra.

A gazdaság vezetése az szb-vel közösen a szakszervezeti beutalókon kívül cseh-lengyel csereüdültetési kapcsolatot keresve oldotta meg a dolgozók és családtagjaik üdültetését, a volt balatonaligai gyermeküdülönk pótolta az igényeket, amelyet a SZOT beutalóval nem tudtunk kielégíteni. Jelenleg a szilvásváradi Lipica Hotel üdülőben vagyunk társtulajdonosok. A Sulek-kerti nyaraló évente május 1-től szeptember végéig igénylés alapján igénybe vehető.

Segélyezésre a szakszervezeti bizottság igen nagy figyelmet szentelt. A nagycsaládosok, a betegek, a nehéz helyzetbe kerülők a munkatársak, a bizalmiak segítségével hamar megkapták a pénzügyi segítséget. 1960-tól rendszeressé vált az augusztusi beiskolázási segély folyósítása a három, vagy többgyermekes szülők részére.

A vállalati közművelődési bizottság a szakszervezeti bizottsággal közösen 13 éve igyekszik a munkahelyi művelődést segíteni, a kulturális érdeklődést felkelteni. Az általános és szakmai műveltség emelésén túl nagyon sok szórakozást, szabadidőt hasznosan eltöltő programot szerveztünk. Évente több képzőművészeti és egyéb kiállításnak ad otthont a gazdaság. Az 1970-es, 80-as években a közművelődési vetélkedőkön brigádjaink szép megyei sikereket értek el. Emlékszünk az Augusztus 20. és az Ifi brigád vetélkedőkön való összecsapásaira, és az Augusztus 20. brigád megyei első helyezésére, még most is büszkék vagyunk. 1987-ben a gyomaendrői helytörténeti vetélkedőt is a gazdaság csapata nyerte. Hagyomány, hogy minden évben több színházlátogatást szervezünk az érdeklődőknek, a Szegedi Szabadtéri Játékokra való szervezéseknek van a legnagyobb sikere.

Gondolkodik a brigád a közművelődési vetélkedőn – 1984.

A közösségi kirándulásoknak is hagyományai vannak, melyet mindig összekötünk kulturális látványosságok megtekintésével. A romló gazdasági viszonyok miatt a közművelődési bizottság munkája nem problémamentes, de célunk, hogy programjainkban mind több dolgozót vonjunk be, hogy a művelődés minden ember mindennapos igényévé váljék.

Sport-rendezvényeket, házisport versenyeket évről évre rendezünk. Kispályás labdarúgó csapatunk 1974–1985. között mind közösségi, mind MEDOSZ szinten elismert volt. A tavaszi, nyári, őszi sportrendezvényekre az utóbbi években egyre kevesebb az igény, mivel mind a fiataloknak, mind a középkorosztálynak a megélhetési gondok miatt pluszmunka vállalására is szüksége van.

Dolgozóink munkába való szállítására igen nagy gondot fordítottunk. 1960-ig a Volán autóbusz és ponyvás teherautó, valamint Super Zetor szolgált munkásszállításra. Az első gazdasági autóbust 1961-ben vásárolta a gazdaság a dévaványai dolgozók szállítási problémáinak megoldására. A mai autóbusz-parkunk lehetővé teszi, hogy a dolgozóink kulturált körülmények között aránylag rövid időn belül a munkahelyre és a munkahelyről a családjuk körébe kerüljenek.

Az 1955-ös focicsapat...

Egyéb kedvezményes akciók: kollektív szerződés szerint biztosított kenyérgabona fejadag egészen az 1980-as évek elejéig létezett, lucerna-föld-területet, húsvásárlási lehetőséget igyekezett a gazdaság biztosítani a dolgozók részére. A szakszervezeti bizottság, a nőbizottság bevonásával burgonya-, almavásárlási akciót szervezett, majd kedvezményes ágynemű-, tréningruha-vásárlást is hirdetett.

A térségben elsőként a Körösi Állami Gazdaságban volt csoportos névadó ünnepség 1961-ben és azóta is évente folyamatosan megszervezzük. 1960-as évektől a kerületekben főző- és szabás-varrás tanfolyamok voltak és számtalan jól sikerült gyermekrendezvény dicséri az akkori nőbizottság munkáját. A hagyományt őrizve napjainkban is vannak gyermekrendezvények, rajzversenyek, gyermeknap, fenyőfa ünnepség.

A társadalombiztosítás területén az időszaki dolgozók mezőgazdasági biztosítását 1965-től felváltotta az egységes ipari biztosítás, amely nagy előrelépést jelentett az ipari munkások felé.

Gazdaságunkból elsőként 67 éves korában Tapodi Imre ment nyugdíjba, 1963. július 1-től. Azóta 364 öregségi, rokkantsági vagy özvegyi nyugdíjat igényeltek. Jelenleg 183 nyugdíjasunk van. Nyugdíjasokkal való foglalkozás keretében az alacsony nyugdíjasok részére a Szakszervezetek Megyei Tanácsán keresztül nyugdíjmelelési kérelemmel élünk. A bizalmiak bevonásával a rászoruló nyugdíjasok részére tanácsai segítyi-

Az első névadó 1961-ben. Tóth István és családja

Focicsapat 20 évvel később

Télapó ünnepség 1988.

génylést nyújtunk be a tanácsok felé. Azok a nyugdíjasok, akik tovább dolgoznak a nyugdíj mellett, vagy egyéb formában, pl. szakszervezeti tagsági viszony fenntartásával tartják a kapcsolatot a gazdasággal, megrendeljük részükre a MEDOSZ újságot és megküldjük a Körösi Híradó példányszámaint. Kétévenként nyugdíjastalálkozó keretében, határszemlével egybekötött közös ebédre hívjuk meg a volt dolgozóinkat.

A szakszervezet pénzügyi gazdálkodását a szakszervezeti tagdíjból befolyt összeg gazdaságunknál maradt részéből finanszírozza. Az intézményes és szociális segélyeken kívül kulturális és sport célra, valamint kirándulások támogatására fordítja a szakszervezeti bizottság a pénzt.

A közművelődési bizottság, a nőbizottság, a KISZ-szervezet rendezvényeit anyagilag támogatja az szb. A bérjegyzéken történő tagdíjlevonással stabilizálódott a havi tagdíjbevétel. A szakszervezeti bizottság várja a MEDOSZ és a SZOT döntését arra vonatkozóan, hogy a jelenlegi levont tagdíj 60 százalékánál több maradjon az alapszervezetnél.

A szakszervezeti bizottság bízik a kibontakozásban és tesz is ezért. A gazdaságvezetéssel közösen dolgozunk a jobb emberi feltételek megvalósításáért, a jó munkahelyi közérzet meglétéért, hogy a Körösi Állami Gazdaság a térségünkben vonzó munkahely legyen.

KITÜNTETETTJEINK

Szocialista Hazáért Érdemrend: id. Antal András

Munkás-Paraszthatalomért Emlékérem: id. Antal András, Nagy Bernát

Munka Érdemrend ezüst fokozat: Nagy M. Lajos, dr. Dávid Imre

Munka Érdemrend bronz fokozat: id. Turi Ferenc, Borsós Imre, Domján István, Kardos Ferenc, Gombár Mátyásné

Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója; Állami Gazdaságok Kiváló Dolgozója; Kiváló Munkáért (MÉM kitüntetések):

Borsós Imre, Benke Gábor, Bácsi Erzsébet, Botos Sándor, Bereczky Gyula, Barna Károly, Beinschróth András, id. Turi Ferenc, Braun Márton, Csáki Imre, Cserép Illés, Dékány Gyula, Fekécs László, Giricz Máté, Halasi István, Hajdú Imre, Högye Gyula, Ombódi András, Kajó Antalné, Kiss Ernő, Mészáros Lajos, Nagy M. Lajos, Kalmár Sándor, Mundrucz Gábor, Nyiri Gyula, Nagy István, Dobó Lajos, id. Antal András, Nagy László, Ombódi Ferenc, Köles István, Papp János, Pengő Imréné, Szalai István, Szarvas Mihály, Szegedi Pál, Tóth István, Tóth András, Kaszonyi Bálintné, Varga Lajos, Földi Ferenc, Galambos Mihály, Bucsi József, Cser Zsigmond, Domján István, Darvasi Ferenc, Kovács Ferenc, Papp Imre, Szaniszlai Lajos, Bucsi Sándor, Bukva Miklós, Kardos Ferenc, Mikó Károly, id. Takács Bálint, Takács Teréz, Uhrin János, Szűcs Lajos, Adamik József, Varró Lajos, Pál István, Szujó Péter, Varga Lajos, Weigert Ádám, Szűcs Bálint, Papp József, Szmolnik Lajos, Nagy Elek, Szőke Péter, Farkas Lajos, dr. Dávid Imre, Katona Lajos, Nagy János, Sinkovics János, Hugyák János, Török István, dr. Varju Ernő, Berta István, Bogyá Zsigmond, Zahorecz Károly, Hanyecz Károly

99

Szakszervezeti Munkáért (SZOT-kitüntetés) arany fokozat: Pál Sándor, id. Takács Bálint, Márialaki Lajos, Nagy László, Gombár Mátyásné.

Ezüst fokozat: Köles István, Bukva Miklós, Somogyi József

Bronz fokozat: Szmolnik Lajos, Gyuricza László

Csehszlovák Mezőgazdasági Miniszteri kitüntetés: Mundrucz Gábor, Galambos József

Szocialista Kultúráért: Hangya Lajosné

KISZ ezüst jelvény: Mundrucz Gábor, Mező János, Csalah Sándor,
Boczonádi Ferenc

Haza Szolgálatáért Érdemérem (ezüst fokozat): Nagy M. Lajos,
Megyeri József

Haza Szolgálatáért Érdemérem (bronz fokozat): id. Turi Ferenc, Sze-
gedi Pál, Tóth András, Dobó Lajos, Kalmár Sándor

Honvédelmi Érdemérem: id. Antal András, Hanyecz Károly

MSZBT aranykoszorús jelvény: Molnár Gyula

Vállalati Kiváló Dolgozó kitüntetése van a jelenlegi dolgozók közül 140
főnek.

Törzsgárdatag: 220 fő.

MAGASABB VEZETŐI MUNKAKÖRT BETÖLTŐ DOLGOZÓK ÉS ÜZEMI VEZETŐK NAPJAINKBAN

Igazgató: dr. Dávid Imre
Termelési igazgatóhelyettes: Katona Lajos
Közgazdasági igazgatóhelyettes: dr. Varju Ernő
MSZMP alapszervezeti titkár: Farkas Lajos (anyaggyártási előadó)

Szakszervezeti bizottsági titkár: Gombár Mátyásné (oktatási-szociálpolitikai előadó)

Kerületvezetők: Csákvári János, Váradi Béla

Kerületvezető helyettesek: Bóczér Tibor, Tóth Lajos

Műszaki osztályvezető: Hanyecz Károly

Növényvédmérnök: Fónagy László

Állatorvosok: dr. Pallaghyné dr. Kátai P. Katalin, dr. Tuskó László

Főkönyvelő: Takács Teréz

Személyzeti vezető: Hangya Lajosné

Munkavédelmi-, környezetvédelmi, tűzvédelmi előadó: Kovács József

Keltetőüzem-vezető: dr. Hankó Faragó Emese

Ipari üzem vezetője: Balogh Lajos

Cipőüzem-vezető: Vodova János

Keverő-szárító üzem vezetője: Uhrin János

Állattenyésztési ágazat vezetők: Arnótszky György, Ugor Tibor, Bozsányi Bertalan

Építésvezető: Szmolnik Lajos

Szállításvezető: Turi Ferenc

Állattenyésztési agronómusok: Mag Lajos, Tóth András, Hangya Lajos

Keltetésvezető: Hanyecz Vincéné

Növénytermesztési agronómusok: Molnár István, Giricz Máté

101

Kerületi gépészek, gépműhelyvezető: Szujó Péter, Galambos József, Takács Bálint, Fehér Mihály

Építész-technikus: Dinyáné Bánfi Ibolya

Energetikus: Takács János

Munkaügyi csoportvezető: Erdősi Sándorné

Könyvelési csoportvezető: Tóth Vincéné

Szeszfőzde vezető: Nagy Gábor

Élelmezésvezető: Beinschróth Ádámné

A KÖRÖSI ÁLLAMI GAZDASÁG VEZETŐI 1949. DECEMBER 18-TÓL NAPJAINKIG

Körösi	Igazgató	Igazgató- helyettes	Főagronómus		Főkönyvelő	
	Kősziget		Körösi	Kősziget	Körösi	Kősziget
Mresán Mátyás 1951–1959. 12. 31.	Pintér Mihály 1949–1951 Papp Istvánné 1951–1954 Szebedinszky István Matuz Jánosné 1955. évben Bartalos Béla 1956–1959. 12. 31.	Antal András 1962–1965	Sebestyén Antal 1951–1953 Muszkán István Csath András 1957–1961. 12. 31.	Varga Imre 1949–1956 Petrovsky Mátyás 1956–1957 Beregszászi Ferenc 1958–1959. 12. 31.	Szabó Ferenc 1951–1961. 12. 31.	Petrovics János 1949–1950 Csató Ferenc 1950–1954 Kovács László Simong Menyhért Horváth Lajos 1955–1959
Bartalos Béla 1960. 1. 1.–1961. 12. 31.				Beregszászi Ferenc 1962–1965 Bacsa Vendel 1966–1975 Ambrus Balázs 1975–1976		Szalai István 1962. 1. 1.–1973. 6. 1. Megyeri Zsolt 1973–1975 Kiss Ernő 1975–1979 <u>Takács Teréz</u> 1980–
Nagy M. Lajos 1962. 1. 1. – 1976. 12. 31.		<u>Termelési igazgatóh.</u> Kékési László 1977. 1. 1.–1980. Szirony György 1980–1982. 9. 30. Csatlós György 1982. 10. 1.–1985. 1. 28.		<u>Közgazdasági igazgatóh.</u> Megyeri Zsolt 1975–1980 Rácz János 1980–1983 <u>Dr. Varjú Ernő</u> 1983–		
Ambrus Balázs 1977. 1. 1.–1982. 5. 31.						
<u>Dr. Dávid Imre</u> 1982. 6. 1–		<u>Katona Lajos</u> 1985. 3. 10.–				

TÁBLÁZATOK A GAZDÁLKODÁSRÓL

1950–1988

FÖLDTERÜLET ALAKULÁSA

Meg- ne- ve- zés	Szántó		Összevonas után ha	Összes terület		Összevonas után ha
	Kősziget ha	Körösi ha		Kősziget ha	Körösi ha	
1950	379			1201		
1955	1796	1841		2956		
1960			4454			5653
1965			6357			7271
1970			6237			7223
1975			5545			7222
1980			5599			7422
1985			5449			7485
1988			5500			7488

TERMELÉSI ÉRTÉK ALAKULÁSA

Meg- nevezés	Körösi Á. G.		Összevonas után Körösi Állami G. ezer Ft
	Kősziget Á. G. ezer Ft	Körösi Á. G. ezer Ft	
1950			
1955	6213	8081	
1960			36 423
1965			55 200
1970			94 932
1975			135 176
1980			163 976
1985			223 031
1988			314 366

DOLGOZÓI LÉTSZÁM ÉS JÖVEDELEM ALAKULÁSA

Meg- ne- ve- zés	Dolgozói létszám fő			Éves jövedelem Ft		
	Kősziget	Körösi	Összevonás után	Kősziget	Körösi	Összevonás után
1951	148			7378		
1955						
1960						
1965			829			19 519
1970			754			25 850
1975			669			33 567
1980			533			48 345
1985			458			61 104
1988			466			88 131

EREDMÉNYEK ALAKULÁSA

Év	Elért eredmény 1000,- Ft-ban		
	Kősziget	Körösi	Összevonás után
1951	-1070		
1955	-3517	-744	
1960			-801
1965			-3359
1970			184
1975			218
1980			3653
1985			13946
1988			17208

- Gyomai tanulmányok (Gyoma 1977)
- Körösi Állami Gazdaság, Gyoma (1969)
- Simon Péter: A magyar parasztság sorsfordulója 1946-1949 (Kossuth 1984)
- Nyitrai Ferencné: A magyar gazdaság negyven éve (Kossuth 1985)
- Dr. Soós Gábor – Dr. Misi Sándor: Mit kell tudni a magyar agrártermelésről? (Kossuth 1984)
- Viharsarki állami gazdaságok 1949-1969
- Dr. Molnár István-Szabóné Dr. Megyeri Éva: Az állami gazdaságok Magyarországon (Mg-i Kiadó 1987)

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	5
Az állami gazdaságok kialakulása	7
Az alapítás	13
A hatvanas évek	41
Egy elhibázott beruházás története	45
A Körösi fekete éve	55
A fellendülés időszaka	61
A Körösi Híradó hírei	73
Az MSZMP alapszervezete	89
Szakszervezet és szociálpolitika	91
Kitüntetettjeink	99
Magasabb vezetői munkakört betöltő dolgozók és üzemvezetők napjainkban	101
Táblázatok a gazdálkodásról 1950–1988	103
Felhasznált irodalom	105

Kiadja a Gyomaendrődi Körösi Állami Gazdaság. Felelős Kiadó: Dr. Dávid Imre. Felelős szerkesztő: Hornok Ernő. Készült: a Kner Nyomda Gyomaendrődi üzemében 1989-ben 1000 példányban, 9,45 A/5 ív terjedelemben. Felelős vezető: Balog Miklós vezérigazgató. Műszaki szerkesztő: Márton János